

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ГРАД КРУШЕВАЦ

ИЗВЕШТАЈ
О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА
ПЛАНА ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ
„НАСЕЉЕ ЋЕЛИЈЕ“ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

- НАЦРТ -

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА УРБАНИЗАМ И ПРОЈЕКТОВАЊЕ КРУШЕВАЦ

37000 КРУШЕВАЦ, Ул. Косанчићева 5, телефон: 037 / 421-979, 430-859,
E-mail: info@direkcijaks.rs

Садржај:

УВОД	3
1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ	4
1.1. ПРИКАЗ САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА И ОДНОС СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА	5
1.1.1. Садржај и циљеви Плана	6
1.1.2. Однос са другим плановима и програмима и хијерархијска условљеност	9
1.2. ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	10
1.2.1. Климатске карактеристике и метеоролошки показатељи.....	11
1.2.2. Геоморфолошки, геолошки и инжењерско - геолошки услови	11
1.2.3. Сеизмолошке карактеристике подручја	11
1.2.4. Хидролошке карактеристике терена.....	12
1.2.5. Приказ природних и непокретних културних добара	12
1.2.6. Приказ инфраструктурне опремљености	13
1.2.7. Проблеми и конфликти животне средине разматрани у Плану.....	15
1.3. КАРАКТЕРИСТИКЕ И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	15
1.3.1. Стање и квалитет животне средине	16
1.3.2. Карактеристике утицаја на животну средину.....	20
1.4. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	22
1.5. ПРИКАЗ ИНФОРМАЦИЈА И ПОДАТАКА РАНИЈЕ СПРОВЕДЕНИХ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЕНА.....	22
1.6. ПРЕГЛЕД УТВРЂЕНИХ И ПРОЦЕЊЕНИХ ЗНАЧАЈНИХ МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА.....	23
1.7. ПРИКАЗ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА	24
1.8. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА	28
2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СПУ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА	29
2.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА.....	29
2.2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СПУ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	30
2.3. ИЗБОР ИНДИКАТОРА СПУ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	32
3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	32
4. ПРЕДЛОГ МЕРА ПРЕДВИЂЕНИХ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И/ИЛИ СМАЊЕЊЕ ПРОЦЕЊЕНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	34
4.1. ЗАШТИТА ВАЗДУХА	35
4.2. ЗАШТИТА ВОДА.....	36
4.3. ЗАШТИТА ЗЕМЉИШТА	37
4.4. ЗАШТИТА ПРИРОДЕ, БИОДИВЕРЗИТЕТА И ПЕЈЗАЖА, ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА	38

4.5. ЗАШТИТА ОД БУКЕ	40
4.6. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ	40
4.7. ЗАШТИТА ОД УДЕСА И УДЕСНИХ СИТУАЦИЈА	41
4.8. ЈОНИЗУЈУЋЕ И НЕЈОНИЗУЈУЋЕ ЗРАЧЕЊЕ	42
5. ОДЛУКА НАДЛЕЖНОГ ОРГАНА ДОНЕТА У ПОСТУПКУ ГЛАВНЕ ОЦЕНЕ ПРИХВАТЉИВОСТИ	43
6. СМЕРНИЦЕ ЗА ДАЉУ РАЗРАДУ И СПРОВОЂЕЊЕ.....	44
7. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	45
7.1. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	45
7.2. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА	46
7.3. ОБАВЕЗЕ НОСИОЦА ПЛАНИРАНИХ ПРОЈЕКТА.....	47
7.4. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА.....	47
8. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СПУ ...	47
9. ОПИС РАЗЛОГА ОДЛУЧУЈУЋИХ ЗА ИЗБОР ДАТОГ ПЛАНА СА АСПЕКТА РАЗМАТРАНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА	49
10. НЕТЕХНИЧКИ РЕЗИМЕ ИНФОРМАЦИЈА.....	49

УВОД

Стратешка процена утицаја на животну средину представља комплексан поступак којим се обезбеђује одговарајућа заштита животне средине у току припреме докумената којима се усмерава и планира развој – планова, програма и стратегија. Стратешка процена као свеобухватан поступак треба да обезбеди обавезно сагледавање развојних докумената са аспекта заштите и да предложи решења и мере којима ће заштита животне средине бити остварена на оптималан и рационалан начин.

Стратешка процена утицаја на животну средину за План детаљне регулације „Насеље Ћелије“ (у даљем тексту СПУ плана), израђује се на основу **Одлуке о приступању изради стратешке процене утицаја ПДР „Насеље Ћелије“ на животну средину** (Службени лист града Крушевца, бр. 4/2023), коју је донело надлежно одељење Градске управе Града Крушевца и члана 10. **Одлуке о изради ПДР „Насеље Ћелије“** (Службени лист града Крушевца, бр. 4/2023).

Поступак и процедура стратешке процене утицаја на животну средину дефинисана је Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, бр. 94/2024). Примена Закона о стратешкој процени представља корак ка усклађивању са Европском Директивом 2001/42, која се односи на процену утицаја одређених планова и програма на животну средину, са циљем да се обезбеди виши степен заштите животне средине и допринесе интегрисању питања заштите животне средине и одрживог развоја, при изради и усвајању планова / програма који могу имати утицај на животну средину.

Циљеви СПУ плана на предметној локацији произилазе из хијерархијски постављених условних смерница, савремених еколошких захтева и прописаних мера заштите животне средине из планова вишег реда. Стратешка процена утицаја плана на животну средину треба да обезбеди свеобухватно сагледавање планских решења урбанистичког плана са аспекта заштите животне средине и да предложи рационална решења и адекватне мере заштите животне средине и спровођење планских решења на одржив начин.

Поступак стратешке процене утицаја на животну средину заснива се на законским процедурама са прописаним садржајем, уз обавезно учешће јавности и консултацију са заинтересованим органима и институцијама о циљевима и мерама заштите и мониторинга животне средине.

Визија и циљеви планирања усклађују се са основним циљевима развоја насеља, а све у циљу равномернијег територијалног развоја, дефинисања јавних површина, правила уређења и грађења у оквиру насељеног места у зони I и II акумулације, односно планског уређења и заштите простора и стварања услова за унапређење квалитета живота локалног становништва у руралном подручју.

ПДР „Насеље Ћелије“ усклађен је са планским документима вишег хијерархијског реда - Просторним планом подручја посебне намене слива акумулације „Ћелије“ и Просторног плана Града Крушевца, а планска решења су формулисана у складу са смерницама плана вишег реда и важећим прописима.

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

План детаљне регулације „Насеље Ћелије“ (у даљем тексту План) израђује се на основу **Одлуке о изради Плана детаљне регулације „Насеље Ћелије“** (Службени лист града Крушевца, бр. 4/2023), којом је, у члану 10, одређена обавеза израде СПУ.

Правни основ израде Стратешке процене утицаја на животну средину налази се у одредбама Закона о заштити животне средине (Службени гласник РС, бр. 135/04, 36/09, 72/09, 43/11, 14/16, 76/18, 95/18 - др.закон и 94/2024 - др. закон) и Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину (Службени гласник РС, бр. 94/2024).

Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину за предметни план припрема се на основу **Одлуке о приступању изради стратешке процене утицаја ПДР „Насеље Ћелије“** (Службени лист града Крушевца, бр. 4/2023), коју је донео надлежни орган Градске управе, у поступку одлучивања и припреме Одлуке о изради плана и чини саставни део документационе основе Плана.

Стратешка процена утицаја планских решења на животну средину подразумева: припрему извештаја о стању животне средине; идентификацију медијума и елемената животне средине који су угрожени или са прекораченим стандардима квалитета животне средине; одређене циљеве заштите животне средине; анализу и процену могућих утицаја варијантних решења на животну средину; учешће јавности и консултацију са заинтересованим странама и институцијама о циљевима и обухвату стратешке процене утицаја плана; конкретне мере којима се могу спречити, ублажити или отклонити негативни утицаји на животну средину и мониторинг животне средине.

Извештај о стратешкој процени утицаја плана на животну средину је саставни део документационе основе Плана, и посебно садржи:

- 1) идентификацију, опис и процену могућих значајних утицаја реализације планских решења на животну средину;
- 2) приказ варијантних решења која су разматрана у поступку стратешке процене и
- 3) образложење усвојених решења на основу просторног обухвата и циљева плана.

Поступак стратешке процене утицаја на животну средину заснива се на одређеним начелима:

одрживог развоја – укључивање и разматрање питања животне средине у обухвату урбанистичког плана и утврђивање услова за рационално коришћење, заштиту и очување природних и створених ресурса у оквиру опредељених намена;

интегралности – интегрални приступ у планирању и пажљиво разматрање планираних намена прожимања и међусобних утицаја функција и садржаја у циљу смањења или минимизирања негативних утицаја на животну средину;

предострожности – свака активност мора бити спроведена на начин да се спрече или смање негативни утицаји одређених планова и програма на животну средину пре њиховог усвајања, обезбеди рационално коришћење природног ресурса и сведе на минимум ризик по здравље људи, животну средину и материјална добра;

хијерархије и координације – прихватање и укључивање обавезних услова и мера заштите животне средине и смерница из планова вишег реда и ширег простора, као и посебних услова добијених у поступку израде плана;

начело избегавања двоструке процене – релевантни подаци о утицајима који су изведени у раније спроведеним поступцима стратешке процене утицаја могу се

користити за потребе процене утицаја планова и програма који припадају истој хијерархијској структури, а све у циљу избегавања двоструке процене већ довољно утврђених значајних утицаја, с тим да подаци из раније спроведених стратешких процена морају бити ажурни и поуздани;

начело јавности – обезбеђење учешћа јавности и заинтересованих страна у свим фазама израде и доношења плана, као и стратешке процене утицаја уз обавезу прибављања мишљења и сагласности надлежних органа на стратешку процену и извештај о стратешкој процени по прописаној процедури.

Програмска основа за израду СПУ плана је Одлука о приступању изради, а у припреми Извештаја о СПУ плана, коришћена је важећа планска и урбанистичка документација, прибављени услови имаоца јавних овлашћења и важећи прописи и закони који регулишу ову област, и то:

Закон о планирању и изградњи (Службени гласник РС, бр. 72/2009, 81/2009 - исправка, 64/2010 одлука УС, 24/2011, 121/2012, 42/2013 - одлука УС, 50/2013 - одлука УС, 98/2013 - одлука УС, 132/2014, 145/2014, 83/2018, 31/2019, 37/2019 - др. закон, 9/2020, 52/2021 и 62/2023);

Правилник о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања (Службени гласник РС, бр. 32/2019 и 47/2025);

Закон о заштити животне средине (Службени гласник РС, бр. 135/04, 36/09, 72/09, 43/11, 14/16, 76/18, 95/18 - др.закон и 94/2024 - др. закон);

Закон о заштити природе (Службени гласник РС, бр. 36/09, 88/10, 91/10, 14/16, 95/18-др.закон и 71/21);

Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину (Сл. гл. РС, бр. 94/2024);

Закон о заштити од буке у животној средини (Службени гласник РС, бр. 96/21);

Закон о заштити од пожара (Службени гласник РС, бр. 111/09, 20/15, 87/18 и 87/18-др.закон);

Закон о запаљивим и горивим течностима и запаљивим гасовима (Сл. гл. РС, бр. 54/15);

Закон о заштити ваздуха (Службени гласник РС, бр. 51/2025);

Закон о пољопривредном земљишту (Службени гласник РС, бр. 62/06, 65/08, 41/09, 112/15, 80/17 и 95/18-др.закон);

Закон о одбрани (Службени гласник РС, бр. 116/07, 88/09, 104/09-др.закон, 10/15 и 36/18);

Закон о путевима (Службени гласник РС, бр. 41/18 и 95/18 - др.закон и 92/23 - др.закон);

Закон о водама (Службени гласник РС, бр.30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18-др.закон);

Закон о шумама (Службени гласник РС, бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18 – др. закон);

Закон о комуналним делатностима (Службени гласник РС, бр. 88/11, 104/2016, 95/18 и 94/24);

Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања (Службени гласник РС, бр. 92/2008);

Просторни план подручја посебне намене слива акумулације „Ћелије“ (Службени гласник РС, бр. 95/2015);

Просторни план Града Крушевца (Службени лист града Крушевца, бр. 4/2011);

Елаборат за рани јавни увид и Нацрт Плана.

1.1. ПРИКАЗ САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА И ОДНОС СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА

У изради ПДР и Извештаја о стратешкој процени утицаја примењен је приступ интегралног планирања, који подразумева мере одрживости кроз интеграцију циљева и

потреба заштите природних вредности и животне средине, квалитета живота становника и друштвено - економског развоја.

Обавеза израде ПДР одређена је планом вишег реда (Просторни план Града Крушевца), којим су опредељене основне намене простора, смернице и стратешки циљеви развоја делатности и услови за одрживи равномерни територијални развој.

У планираној мрежи насеља, насеље Ћелије је примарно сеоско насеље. Припада разбијеном типу насеља где се мањи број објеката, поред руралног становања, користи као викенд куће за одмор. У обухвату планског подручја издваја се локација на којој су изграђени објекти привредних делатности као основни објекти на парцели.

Разрада планских решења врши се урбанистичком плановима или урбанистичко техничким документима обавезно за коришћење пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, као и у зонама у којима се укаже потреба, а у складу са Законом о планирању и изградњи.

Преовлађујућа намена простора јесте рурално становање. Грађевинско подручје се поклапа са границом постојећег грађевинског подручја и обухватом планског подручја. Концептуални оквир планирања произилази из постављених смерница за заштиту животне средине у смислу предузимања одговарајућих мера у односу на намену простора.

У обухвату Плана је део насељеног места Ћелије, у оквиру К.О. Ћелије, као и постојећа јавна саобраћајна површина, односно Државни пут IB – 38 Крушевац - Блаце - Белољин.

1.1.1. Садржај и циљеви Плана

Садржај Плана детаљне регулације у потпуности је усклађен са легислативом и садржи све елементе прописане Законом о планирању и изградњи и Правилником о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања. Такође, усклађен је и са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 94/2024) и састоји се из текстуалног и графичког дела.

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО ПЛАНА

ОПШТИ ДЕО

1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Правни и плански основ за израду плана

Обавезе, услови и смернице из плана вишег реда и других докумената

Опис обухвата Плана са пописом катастарских парцела

2. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

ПЛАНСКИ ДЕО

3. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

Концепција уређења

Подела простора на карактеристичне зоне и целине, планирана намена

Биланс површина

Попис парцела и опис локација за површине јавне намене

Урбанистички услови за уређење и изградњу мреже саобраћајне и комуналне инфраструктуре

Услови за уређење зеленила

Степен комуналне опремљености грађевинског земљишта

Услови и мере заштите планом обухваћеног подручја

4. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

Урбанистичка правила и услови за препарцелацију, регулацију и изградњу

Правила грађења по намени и типологији објеката
Б) ГРАФИЧКИ ДЕО ПЛАНА

Обухват Плана детаљне регулације

Просторни обухват плана припада насељеном месту Ћелије, које у мрежи насеља представља примарно сеоско насеље и насеље разбијеног типа.

Границом ПДР-а обухваћене су катастарске парцеле насељеног места које припадају К.О. Ћелије. Укупна површина обухвата Плана је око 12ха 79а.

Опис границе Плана

Граница комплекса обухваћена ПДР-ом „Ћелије“ у Крушевцу (у даљем тексту граница), почиње у северозападном делу комплекса од тромеђе к.п.бр.: 1914/1, 1914/7 у 1887/1, и иде према североистоку, у смеру казальке сата, поклапајући се са северноисточном границом к.п.бр. 1914/7 и делом к.п.бр. 2917 до тромеђе к.п.бр.: 2917, 1920/3 и 1844/1. Од те тромеђе граница се ломи према северузападном границом к.п.бр. 1844/1, коју обухвата, до тромеђе к.п.бр.: 1844/1, 1918 и 1846/3, од које скреће према истоку северном границом к.п.бр.: 1844/1, 1844/3, 1833 и 1842, које обухвата, до тромеђе к.п.бр.: 1842, 1843 и 1839. Од те тромеђе граница се ломи према северу западном границом к.п.бр. 1839 и 1835, па њеном северном границом према истоку, а затим источном границом исте и к.п.бр. 1839 према југу до четворомеђе к.п.бр.: 1841, 1842, 1805/3 и 18332/1. Од те четворомеђе граница се ломи према западу северном границом к.п.бр. 1832/1, па њеном западном границом према југу, остављајући је ван комплекса, до границе исте са к.п.бр. 2917. Од тог места граница се ломи према истоку северном границом дела к.п.бр. 2917 до тромеђе к.п.бр.: 2917, 1807/7 и 1802/1, где се ломи према северозападу северозападном границом к.п.бр. 1802/1, коју делом обухвата, и код тромеђе к.п.бр.: 1802/1, 1805/8 и 1804 је пресеца. Од те тромеђе граница се ломи према северу западном границом к.п.бр. 1804 и делом 1803/2, коју пресеца и скреће према истоку северном границом к.п.бр. 1802/3, до тромеђе к.п.бр.: 1802/3, 1803/1 и 1799. Од те тромеђе граница се ломи према југу источном, па југоистоку југоисточном границом к.п.бр. 1802/3 до тромеђе к.п.бр.: 1802/3, 1801/4 и 2892/1, где скреће према североистоку североисточном границом к.п.бр. 2892/1 до тромеђе к.п.бр.: 2892/1, 1801/3 и 1801/2. На том месту граница скреће према северу западном границом к.п.бр.: 1801/2 и 1798 до тромеђе к.п.бр.: 1798, 1799 и 2892/1. Од те тромеђе граница се ломи према југу делом западне границе к.п.бр. 2892/1 коју скрећући према истоку пресеца код тромеђе к.п.бр.: 2892/1, 1739 и 1738 и наставља према истоку северном границом к.п.бр. 1738 до тромеђе к.п.бр.: 1738, 1739 и 1736. Од те тромеђе граница се ломи према југу западном границом к.п.бр. 1736, коју пресеца и делом обухвата у комплекс и долази до тромеђе к.п.бр.: 1792/1, 2917 и 1973/1, где се ломи према истоку до тромеђе к.п.бр.: 2917, 1974/1 и 100/1 (парцела језера Ћелије). Ту граница скреће према југу северном границом к.п.бр. 100/1 до двомеђе к.п.бр.: 100/1 и 1956/2, на ком се месту ломи према северу западу североисточном границом к.п.бр. 100/1, а потом према северу источном границом к.п.бр. 100/1 до тромеђе к.п.бр.: 100/1, 2917 и 1806/2. Од те тромеђе граница накратко скреће према западу северном границом к.п.бр. 100/1, односно до тромеђе к.п.бр.: 100/1, 2917 и 1825/1, где граница скреће према југозападу југозападном границом, а затим према западу северном границом к.п.бр. 100/1, коју не обухвата у комплекс до тромеђе к.п.бр.: 100/1, 100/24 и 1913/1. Од те тромеђе граница се ломи према северу западном границом к.п.бр.: 100/24, 1922/1 и 1922/6 до тромеђе к.п.бр.: 1922/6, 1914/4 и 1910/1, од које скреће према западу јужном границом к.п.бр. 1910/1 до четворомеђе к.п.бр.: 1910/1, 1914/4, 1914/8 и 1910/2. Од те четворомеђе граница се ломи према северу источном границом, а потом

према западу северном границом к.п.бр. 1910/2 коју оставља ван комплекса, до тремеће к.п.бр.: 1910/2, 100/1 и 1914/3, где се западном границом к.п.бр. 1914/3 ломи према северу до к.п.бр. 2917. На том месту граница се ломи према истоку јужном границом к.п.бр. 2917 до тремеће к.п.бр.: 1914/3, 100/19 и 2917. Од те тремеће граница се ломи према северу пресецајући к.п.бр. 2917 и настављајући у истом правцу западном границом к.п.бр. 1914/7 долази до места одакле је опис и започет.

Укупна површина обухвата плана је 12ха 79а.

Попис парцела у обухвату Плана

КО Ћелије:

Делови катастарских парцела: 2917, 1802/1, 1803/2, 2892/1 и 1736.

Целе катастарске парцеле: 1835, 1798, 1738, 1801/5, 1839, 1800/1, 1801/1, 1737, 1801/4, 1801/2, 1804, 1800/2, 1801/3, 1802/3, 1842, 1972/1, 1971, 1844/3, 1802/2, 1844/1, 1807/6, 1808, 1976/2, 1833, 1965/1, 1970/1, 1975/1, 1969/1, 1844/4, 100/21, 1967, 1968/1, 1810/1, 1832/2, 1830/3, 1831/1, 100/26, 1806/2, 1825/1, 1963, 1806/4, 100/25, 1830/1, 1807/4, 1807/5, 100/23, 1964/1, 1812, 1829/1, 1914/7, 1811, 100/22, 1807/16, 1807/1, 1807/17, 1807/15, 1807/3, 1962/1, 1961, 1921/3, 1828, 1807/2, 1827/2, 100/19, 1914/3, 1921/1, 1960/1, 1814/1, 1827/1, 1824/1, 1959/1, 1921/4, 1813, 1921/7, 1823/1, 1826/1, 2892/3, 1910/3, 1826/3, 1822/1, 1921/5, 1960/2, 1910/1, 1921/6, 100/24, 1817/3, 1959/2, 1817/1, 1922/5, 1815/1, 1816/1, 1922/4, 1957/1, 1922/6, 1922/3, 1957/2, 1922/1, 1957/3, 1958/2, 1956/1, 1956/2 и 1950/1.

Напомена: У случају неслагања бројева катастарских парцела из текстуалног дела и графичких прилога, валидни су подаци са графичког прилога.

Карактеристике, повод и циљеви Плана

Концепција уређења планског подручја произилази из општих и посебних циљева израде плана вишег реда и прецизнијег дефинисања посебних услова коришћења и заштите акумулације „Ћелије“ у оквиру зоне I (режим строгог санитарног надзора) и зоне II акумулације (режим контролисаног коришћења простора и сталног санитарног надзора).

План се односи на насељено место Ћелије и основни циљеви планског документа су прецизније дефинисање намена, уређења, заштите простора и функционалног повезивања са окружењем на основу Закона о планирању и изградњи и усклађивање са критеријумима за заштиту животне средине.

Намена земљишта

Подручје плана је насељено место које подразумева изграђени простор са постојећим изграђеним објектима намењеним породичном становању (домаћинства са економским објектима) као и припадајућим помоћним објектима – гараже, оставе, штале.

У обухвату планског подручја издваја се локација на којој су изграђени објекти привредних делатности као основни објекти на парцели. Такође, мањи број објеката у оквиру насељеног места користи се као викенд куће за одмор.

Грађевинско подручје се поклапа са обухватом планског подручја.

Планирана намена је рурално становање.

Планирана је комплетна санитација насељеног места и опремање комуналном инфраструктуром.

Такође су дефинисани режими коришћења простора у назначеним зонама заштите акумулације.

Планом се стварају услови за решавање имовинско - правних односа, односно формирање грађевинских парцела за површине јавне намене или приступне саобраћајне површине.

1.1.2. Однос са другим плановима и програмима и хијерархијска условљеност

Смернице планова вишег реда и планова од значаја за предметни план су обавезујуће и морају се узети у обзир при процени могућих стратешких утицаја плана на животну средину. На то обавезује начело хијерархије и координације на свим нивоима.

Услови и смернице за израду Плана садржани су у Просторном плану подручја посебне намене слива акумулације „Ћелије“ („Сл. гласник РС“, бр. 95/2015) и Просторном плану Града Крушевца (Службени лист града Крушевца, бр. 4/2011) као планском документу вишег реда и другим стратешким документима ширег простора и развојним стратегијама.

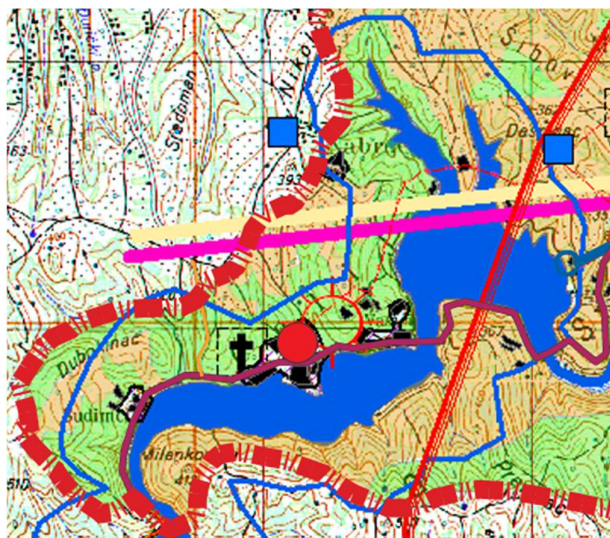
Просторним планом опредељене су основне намене простора, стратешки циљеви и услови за одрживи равномерни територијални развој.

У просторној организацији Града Крушевца, један од основних еколошких принципа гласи: „Резервисати и чувати подручја која се из стратешких разлога не смеју загађивати и уништавати (извориште водоснабдевања "Ћелије", заштитни појасеви, заштићена природна добра, зоне очуване природе - Мојсињске планине, Јастребац и др.).“

Еколошка зона „Ћелије“ представља зону изузетно осетљивог еколошког капацитета, обзиром на њен значај - регионални систем водоснабдевања. Ово је зона са посебним режимом заштите. Брана „Ћелије“ са акумулацијом је највећи и најважнији водопривредни објект на територији Града Крушевца. Акумулација „Ћелије“ намењена је за: водоснабдевање, одбрану од поплава, задржавање наноса, наводњавање пољопривредних површина, производњу електричне енергије и оплемењавање малих вода. Намена акумулације „Ћелије“ за водоснабдевање за Град Крушевац је од приоритетног значаја, а уједно ограничавајући фактор за неке друге намене. Мере заштите у зонама санитарне заштите су прописане у складу са важећим законским и подзаконским актима.

Разрада Просторног плана врши се урбанистичким плановима или урбанистичко – техничким документима обавезно за коришћење пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, као и у зонама уколико се укаже потреба на основу Закона.

Основни принципи планирања, коришћења, уређења и заштите простора односе се на рационално коришћење земљишта, што подразумева дефинисање намене површина и одговарајућих урбанистичких параметара, у складу са савременим стандардима планирања, заснованим на принципима и начелима утврђених Законом о планирању и изградњи.

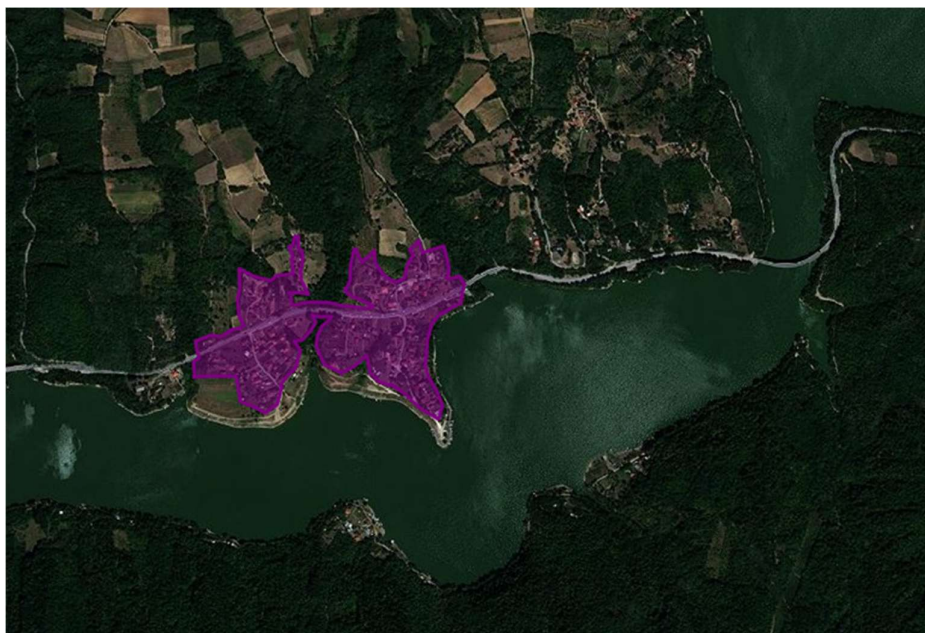

Извод: ППГ Крушевац – Реферална 1 - Намена простора

1.2. ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У поступку израде СПУ плана, коришћени су подаци о простору из постојеће планске документације, и доступни годишњи и периодични Извештаји о резултатима мерења извршеним на основу Програма праћења стања животне средине и резултати мерења, које спроводи Завод за заштиту јавног здравља Крушевац, преузети са званичне интернет странице Града Крушевца, као и подаци добијени увидом у евиденције и идентификацијом на терену и прибављене услове јавних и комуналних предузећа.

Преглед стања природних фактора и чиниоца животне средине у зонама и на локацијама где постоји могућност угрожености, дати су кроз анализу постојећег стања и процењеног степена угрожености природних вредности и еколошког капацитета простора.

Извор: Геосрбија - положај предметне деонице

1.2.1. Климатске карактеристике и метеоролошки показатељи

Основне климатске карактеристике ширег подручја плана, одређене су географским положајем, рељефом и општом атмосферском активношћу, тако да је на овом подручју доминантан умерено – континентални климатски тип, модификован у мањој мери у појединим деловима, под утицајем рељефа и локалних микроклиматских фактора.

Умерено континентална клима карактерише се израженим годишњим добима, од којих је прва половина јесени сува и топла, а зиме су релативно благе. Крушевачка котлина је највише подложна утицајима жупско - западноморавског климатског подручја.

Опште климатске карактеристике - просечна годишња температура ваздуха износи око 11,4 °C, најхладнији месец је јануар са средњом температуром од 0,2 °C, а најтоплији јул са 21,8 °C. Годишња амплитуда износи 21,6 °C, што клими Крушевца даје обележје умерено – континенталног типа са израженим годишњим добима.

Годишње количине падавина су релативно мале (средња год. сума 628,1 mm). Распоред падавина је повољан, јер се највише падавина излучи у пролећним и летњим месецима у вегетационом периоду, а падавине у облику снега јављају се од новембра до априла.

Доминантни ветрови се јављају из правца југоисток и југ.

Средња годишња сума осунчавања изражена у часовима сијања Сунца је 1826,7 сати, а просечно месечно трајање сијања Сунца је највеће у јулу и августу 269,0 сати.

Обзиром на опште климатске карактеристике града, процена погодности терена и природних карактеристика је да подручје плана спада у категорију повољних и условно повољних терена.

1.2.2. Геоморфолошки, геолошки и инжењерско - геолошки услови

Геоморфолошке и геолошке одлике - Ширија територија Крушевца и околине је изграђена од стена српско – македонске масе. У састав ове геотектонске јединице улазе кристаласти шкриљци, старе палеозојске стене, које су бројним раседима раскомадане, те чини хорстове планине (Велики Јастребац) или депресије, као што је Западно - Моравски ров, где су палеозојске стене покривене терцијарним језерским седиментима, дуж речних долина и алувијалним речним наносима.

Најраспрострањенија је најнижа (најмлађа) речна тераса и захвата површину између Крушевца, Западне Мораве и Расине, а протеже се и западно од Читлука. Њена апсолутна висина износи 140 m. Повољни и условно повољни терени, односно стабилни и условно стабилни терени у природним условима преовлађују и представљају погодну основу за изградњу објеката различитих функција.

Основне карактеристике терена опредељује положај насеља у односу на акумулацију „Ћелије“. Насеље Ћелије је Државним путем ИБ реда (Крушевац - Блаце – Белољин) подељено на два дела. Подручје које се уређује Планом детаљне регулације обухвата постојеће рурално насеље северно и јужно од Државног пута. Терен је рашчлањен и отворен према југу, односно према акваторији језера, сачињен претежно од лискун – кварц – плагиокласних шкриљаца.

1.2.3. Сеизмолошке карактеристике подручја

На основу досадашње сеизмичке активности и доступних карата сеизмичких hazarda Републичког сеизмолошког завода (РЗС), територија Града Крушевца у целини припада зони 8° MCS, што означава условну повољност терена са аспекта сеизмичности. Крушевац је у зони са умереним, условно повољним степеном угрожености земљотресом и није област са турским жариштем, али је окружено са више

епицентралних подручја (Копаноник – Брус, Крагујевац, Чачак, Краљево) са магнитудом земљотреса од 4 – 6°.

Сеизмичка активност зависи од геолошких, геотехничких, хидрогеолошких и геоморфолошких карактеристика терена и повећана је на контакту различитих геотектонских јединица, као и подручјима са високим подземним водама и теренима угроженим различитим геолошким процесима.

Обзиром на максимални очекивани интензитет земљотреса, као и могућу појаву подземних вода, приликом планирања и пројектовања објеката неопходно је спровести посебна истраживања и испитивања терена, о геомеханичким својствима, као и обавезна примена прописа противсеизмичке градње.

Обзиром да је на подручју Града Крушевца велика распрострањеност алувијалних творевина, представљених шљунковима и песковима, који су генерално добре носивости и да је просечан нагиб терена од 1 - 3°, може се рећи да је грађевинско подручје у зони средњих услова тла, али обзиром на максимални очекивани интензитет земљотреса, приликом планирања и пројектовања, неопходна је примена важећих прописа противсеизмичке градње.

1.2.4. Хидролошке карактеристике терена

Централни део Србије у зони саставница Западне и Јужне Мораве, и на потезу Велике Мораве од саставнице до „трограђа“ - Параћина, Ћуприје и Јагодине - у коме се развија Расинско - поморавски регионални систем за снабдевање водом насеља, у погледу водности је доста хетерогено подручје. Јужни део овог дела Србије са сливом Расине, који представља главно извориште регионалног система, са гледишта падавина и отицаја водом јесте богатије подручје Србије, док је северна, долинска зона, са мањим падавинама и оскуднијим властитим површинским водама.

Река Расина настаје на коти 707 m код села Рогавчине на падинама Жељина, југозападно од планинског врха Чекер (835 m), од саставница Врањуше и Поломске реке и последња је већа десна притока Западне Мораве. Речни систем Расине узводно до акумулације „Ћелије“ је разгранат, али неравномерно развијен у појединим деловима слива. Ове разлике у густини речне мреже указују на издиференциране услове величине и брзине отицања падавина према сталним водотоковима на једној и нивоа евапотранспирације на другој страни. Све притоке су бујичног плувиометријског режима, а током летњег дела године и са алогеним обележјем.

Расину одликује низ морфолошких и хидролошких специфичности: две пиратерије, већи број епигенија, асиметрија речног слива и речне мреже и др. Управо чињеница да се један до другог налазе два подручја: један са натпросечним отицајима, какав је горњи део слива Расине, и други испод просека, какав је непосредни део долине Велике Мораве, намеће стратегију решења снабдевања водом насеља – да се та подручја у будућности повежу управљачки и функционално спрегнутим Расинско - моравским регионалним системом. На датој концепцији је управо и заснован Расинско - моравски регионални систем за снабдевање насеља водом на широком простору: Александровац, Крушевац, Сталаћ, Ћићевац, Варварин, Параћин, Ћуприја, Јагодина.

1.2.5. Приказ природних и непокретних културних добара

На основу решења Завода за заштиту природе Србије, 03 бр. 021-3482/2, од 05.12.2023. године, утврђено је да се подручје предметног Плана, чију основу израде чини Одлука о изради Плана детаљне регулације „Насеље Ћелије“ („Службени лист града Крушевца“, бр. 4/2023), не налази унутар заштићеног подручја за које је спроведен поступак заштите.

Подручје се налази у еколошки значајном подручју „Ћелије“ еколошке мреже Републике Србије.

На основу услова и мера заштите Завода за заштиту споменика културе Краљево, бр. 461/2 од 23.05.2025. год, утврђено је да у оквиру граница предметног плана, на основу теренског истраживања и података које поседује Завод у Краљеву у својој документацији, нема познатих – проглашених и евидентираних културних добара, нити добара која уживају заштиту по сили закона.

1.2.6. Приказ инфраструктурне опремљености

Саобраћај

Кроз простор обухваћен Планом детаљне регулације пролази државни пут IB реда бр.38 (Крушевац – Блаце - Белољин), деоница 03804, одсек деонице 03804о3, од стационаже км 29+797.05 до км 30+455.25, са савременим коловозним застором.

Унутар простора предметног плана постоје саобраћајнице (приступни путеви), и то:

- код стационаже км 29+961.41 Државног пута IB реда обострано;
- код стационаже км 30+077.14 Државног пута IB реда са леве стране у правцу раста стационаже;
- код стационаже км 30+326.24 Државног пута IB реда обострано.

Паркирање на подручја Плана се врши на парцелама корисника. Паркирање на коловозу саобраћајница на простору плана није дозвољено.

Водоводна мрежа

У оквиру насељеног места „Ћелије“ изграђена је улична водоводна мрежа за водоснабдевање постојећих објеката.

Канализација отпадних вода

Кроз простор предметног Плана делимично је изграђена канализација отпадних вода. Из источног дела насеља канализациони колектор одводи отпадну воду до локације постојећег постројења отпадних вода ППОВ – биодиска који није у функцији.

Одводњавање

Атмосферска канализација на подручју које се уређује Планом није изграђена. Пад терена гравитира ка језеру, тако да атмосферска вода било површински или филтрацијом завршава у језеру. Највећи део атмосферских вода одводи се постојећим природним токовима, потоцима и земљаним каналима.

Водотокови

У оквиру подручја које се обрађује овим Планом пролази безимени поток - водоток II реда који је истовремено и природни реципијент атмосферских вода са околног терена.

Електроенергетика

У границама предметног плана постоје електроенергетски објекти и водови чији је списак дат у Претходним условима “ЕПС Дистрибуције” доо Београд, огранак Електродистрибуција Крушевац.

Постојећа НН мрежа изведена је делимично кабловским водовима 1kV, а делимично ваздушном НН мрежом, која је изведена на бетонским и дрвеним стубовима са Ал-Че проводницима и са СКС-ом.

Телекомуникациона инфраструктура

У границама предметног плана, телекомуникационе услуге у фиксној телефонији се реализују преко комутационог центра Суботица, који се налази изван граница плана.

На подручју плана постоји изграђена дистрибутивна и разводна бакарна и оптичка кабловска ТК мрежа и транспортна оптичка ТК мрежа. Дистрибутивна ТК мрежа је подземна, а разводна ТК мрежа је ваздушна.

Како је наведено у условима предузећа „Телеком Србија“ а.д. на подручју предметног плана услуге мобилне телефоније су омогућене преко базне станице KCM05 Језеро Ћелије која се налази ван граница плана.

Енергофлуиди

У обухвату плана није изграђена дистрибутивна гасоводна мрежа.

Зелене површине

У обухвату плана нема постојећих јавних зелених као ни површина намењених спортско-рекреативним садржајима.

Зелене површине остале намене чини зеленило окућница, са претежно утилитарном наменом, обрадиве површине под воћњацима, виноградима, житним културама и пашњацима, и шумско земљиште.

1.2.7. Проблеми и конфликти животне средине разматрани у Плану

Основни проблеми и конфликти у животној средини идентификовани су на основу увида у постојеће стање, податке о извршеним мерењима и евалуације квалитета и еколошког статуса појединих елемената животне средине на подручју Плана и непосредном окружењу.

Планирана претежна намена грађевинског земљишта у оквиру грађевинског подручја је рурално становање.

Врста и намена објеката чија је изградња забрањена:

- Забрањена је свака изградња супротна планираној намени, правилима уређења и правилима грађења утврђених планом;
- Забрањена је изградња грађевинских или других објеката и извођење радова у заштитном појасу државног пута, у складу са Законом о путевима;
- Није дозвољена изградња објеката и инсталација који на било који начин могу загадити воду или земљиште или угрозити безбедност ценовода и водопривредних објеката;
- Забрањена је изградња индустријских објеката, складишта индустријске и друге робе, великих објеката за узгој стоке и живине, и других објеката који неповољно утичу на ваздух, воду, земљиште и шуме или изгледом, прекомерном буком или на други начин могу нарушити природне вредности еколошког значајног подручја.

Основни облици угрожавања животне средине на подручју Плана могу да представљају:

- недовољна хидротехничка инфраструктура - одвођење атмосферских и отпадних вода и пречишћавање отпадних вода,
- употреба пестицида, хербицида и вештачког ђубрива у пољопривреди,
- интензиван теретни саобраћај на државном путу,
- због неспроведене планиране заштите акумулације „Ћелије”, већ су се јавиле индикације процеса еутрофикације и погоршања квалитета воде у њој.

Наведени загађивачи директно утичу на квалитет воде у акумулацији и водотокова, ваздуха и земљишта на целом сливу.

1.3. КАРАКТЕРИСТИКЕ И ОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Животна средина представља комплексну целину свих природних и антропогених фактора који утичу на опстанак и развој живих организама. Њена стабилност условљена је равнотежом између природних процеса и људских активности. У савременом добу, ова равнотежа је све више нарушена као последица непланске изградње, неконтролисаног коришћења природних ресурса и глобалних климатских промена.

Проучавање животне средине захтева интердисциплинарни приступ. Сарадња различитих области у циљу разумевања комплексности проблема омогућава креирање одрживих решења. Савремени концепт одрживог развоја наглашава потребу да се развој (економски напредак) неког подручја и заштита животне средине посматрају као међузависни и недељиви процеси.

Заштита животне средине представља један од темељних принципа савременог просторног планирања. Одрживо управљање простором подразумева интеграцију еколошких критеријума у све фазе планирања – од процене утицаја на животну средину до заштите природних добара, очувања биодиверзитета и спречавања деградације земљишта. Планирање које уважава еколошке капацитете простора не само да

доприноси заштити природе, већ и побољшава квалитет живота и дугорочну стабилност урбаних и руралних подручја.

Да би се обезбедио квалитетан живот садашњим и будућим генерацијама, неопходно је спровођење ефикасних политика заштите животне средине, унапређење еколошке свести и ширење научно заснованих информација.

1.3.1. Стање и квалитет животне средине

Стање квалитета животне средине на подручју слива акумулације „Ћелије“ процењено је у односу на потенцијалне загађиваче у простору, а кроз анализу квалитета воде акумулације, квалитета подземних и површинских вода слива и квалитета земљишта и ваздуха, као и нивоа буке. Постојећи начин коришћења земљишта у сливу водоакумулације, као и самог језера директно је утицао на повећање еколошког оптерећења појединих делова подручја. Оптерећење је настало као последица конфликта заштите слива водоакумулације и активности реализованих на овом простору. Анализом стања животне средине утврђено је да се планско подручје може сврстати у угрожену животну средину.

Главне загађиваче на планском подручју представљају:

- изградња већег броја објеката у зони I и II заштите акумулације,
- неадекватан систем одвођења и третмана отпадних вода у сеоским насељима и засецима у непосредној зони заштите водоакумулације,
- депоновање отпада у зони I и II заштите акумулације језера,
- неконтролисано туристичко и рекреативно коришћење језера,
- државни пут који мостом прелази преко акваторије и локални путеви у зони I и II заштите акумулације. Ни на једном државном и локалном путу у зони I и II заштите акумулације није регулисано прикупљање и пречишћавање атмосферских вода које доспевају у акумулацију.

На основу досадашњих испитивања и спроведених мерења на основу Програма праћења стања животне средине, Завод за заштиту јавног здравља Крушевац, преко надлежног органа за послове заштите животне средине, спроводи мерења на утврђеним мерним местима. На подручју плана налазе се мерна места за Програм праћења квалитета воде и земљишта, док су за ниво буке и квалитет ваздуха анализирани резултати и евалуација измерених вредности на најближим локацијама.

Квалитет ваздуха

Проучавање и праћење квалитета ваздуха има за циљ контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивање тренда загађења, како би се правовремено деловало ка смањењу штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине.

Потенцијални загађивачи ваздуха који се налазе у обухвату плана или у његовој близини и који могу имати значајнији утицај на квалитет ваздуха, деле се на линијске и тачкасте изворе аерозагађења.

Линијски извори аерозагађења су државни и локални путеви. Саобраћајне активности на локалним путевима су такве да немају значајнијег утицаја на аерозагађење, али на државном путу је оптерећење знатно веће, тако да су утицаји могући. Саобраћај је извор специфичних полутаната, који настају емисијом продуката потпуног и непотпуног сагоревања горива и мазива. Сваки утрошени литар фосилног горива произведе приближно 100 g угљен монооксида, 20 g испарљивих органских једињења, 30 g азотних

оксида, 2,5 g угљен-диоксида и бројне штетне и отровне материје једињења сумпора, олова и чврсте честице. Концентрација ових штетних материја и једињења у околини саобраћајнице у директној је зависности од интензитета саобраћаја, карактеристика саобраћајнице и абиотичких фактора окружења.

Тачкасте изворе аерозагађења представљају индивидуална ложишта у ширем окружењу, са сезонским карактером емисије. Сагоревањем чврстих горива у ложиштима долази до емисије SO₂, чађи и седиментних материја, који у зависности од густине насељености могу довести до оптерећења животне средине у зимском делу године. Неопходна је оријентација ка употреби еколошки прихватљивих извора енергије са циљем смањења емисије загађујућих материја у ваздух.

На подручју Плана детаљне регулације насеља Ћелије није спроведен мониторинг квалитета ваздуха. Средња годишња вредност укупних таложних материја на најближем мерном месту, у Мудраковцу, износи 176,5 mg/m²/дан, што је испод МДК за једну годину.

Средње годишње вредности за сумпордиоксид биле су, на свим мерним местима, испод граничних вредности (ГВ) и није било дана са вредностима изнад граничних вредности (ГВ). Измерене средње годишње вредности чађи биле су испод граничних вредности (ГВ) на свим мерним местима. Број дана са концентрацијама чађи изнад ГВ је знатно мањи у односу на прошлу годину на свим мерним местима.

На основу континуираног праћења квалитета ваздуха и евалуације резултата мерења у току спровођења мониторинга, може се закључити да у Крушевцу повремено долази до повећања концентрација одређених параметара у ваздуху, пре свега чађи и аероседимената, који могу утицати на квалитет ваздуха градског подручја.

Концентрације аероседимената повремено прелазе дозвољене вредности, а локални извори загађивања ваздуха су:

- индивидуална ложишта (мали загађивачи ваздуха, јер се као енергент углавном користи дрво);
- друмски саобраћај, нарочито на путевима који немају савремени коловоз, тако да се током летњих месеци са тих путева у ваздух емитује већа количина прашине;
- употреба минералних ђубрива и хемијских средстава за заштиту биља у пољопривреди може имати негативне ефекте.

Квалитет површинских и подземних вода

На квалитет површинских и подземних вода на предметном подручју утичу разноврсни фактори, међу којима се могу издвојити:

- отпадне воде из насеља (комуналне отпадне воде),
- саобраћајнице (спирањем загађивача атмосферским падавинама или прањем улица),
- прекомерна употреба хемијских препарата у пољопривреди.

Квалитет површинских вода

Сагледавање постојећег стања површинских вода подразумева податке о мерењима концентрација физичко - хемијских параметара у води реке Расине и акумулације „Ћелије“. Узорковање је извршено на мерном профилу језера „Ћелије“ и реке Расине.

На акумулацији „Ћелије“ мерења су извршена на пет водозахвата. Резултати мерења на свих пет мерних места показују да је вода била опалесцентна, са рН вредношћу у прописаним границама.

Вредност амонијум јона и раствореног кисеоника је у оквиру III класе, а остали испитивани параметри физичко хемијске анализе су у оквиру I и II класе вода. У микробиолошком погледу у већем броју узорка је забележено одсуство колиформних бактерија, где изузетак представља Водозахват 2 акумулације „Ћелије“ (дубина воде од 15м).

На реци Расини испитивања су вршена на пет мерних места. Резултати показују да је вода била слабо опалесцентна са рН вредношћу у прописаним границама. У микробиолошком погледу у свим узорцима је забележено присуство укупних колиформних бактерија, колиформних фекалног порекла и фекалног ентерокока.

Појава колиформних бактерија и повећан садржај бактерија фекалног порекла је последица уливања отпадних вода насеља у водоток без пречишћавања или одговарајућег претходног третмана. **Резултати показују да је санитација насеља Ћелије приоритетна активност, како би се спречило даље контаминирање акумулације Ћелије.**

Квалитет подземних вода

Загађивање подземних вода пре свега зависи од својстава и грађе терена и услова инфилтрације загађујућих материја до водоносних слојева. Терен предметног подручја је алувијално земљиште, које чине пескови и шљунак са глинама повремено. Загађивање подземних вода је последица неадекватног третмана отпадних вода, стварање сметлишта у долинама река, или прекомерне примене пестицида и минералних ђубрива у пољопривреди.

Квалитет земљишта

Завод за јавно здравље Крушевац врши испитивање загађености земљишта опасним и штетним материјама са 30 одабраних локација на територији Града Крушевца. Узимање узорка и испитивање загађености земљишта је у складу са одредбама Правилника о дозвољеним количинама опасних и штетних материја. Опасне материје у земљишту су: кадмијум, олово, жива, арсен, хром, никл и флуор, а у штетне: бакар, цинк и бор. Средства за заштиту биља која се употребљавају за сузбијање корова су на бази триазинских препарата: атразин и симазин.

Највећу штету земљишту наноси загађење тла и ваздуха, ерозија, салинизација, прекомерна и непланска употреба земљишта и поплаве. За заштиту земљишта не постоји заједничка стратегија, иако ови проблеми непосредно прете деградацији земљишта.

Земљиште представља веома комплексан екосистем са заступљеним различитим облицима живог света (бактерије, гљивице и плесни, актиномицете, вируси, протозое, амebe, инфузорије, нематодe, глисте, чланкари, инсекти, кртице и глодари, алге и други биљни и животињски свет). Дeградација земљишта се може јавити у више облика као последица интензивирања различитих људских активности.

Ерозија је најраспрострањенији и најтежи облик деградације земљишта, где ветар или вода кретањем по површини земљишта својом кинетичком енергијом покрећу честице земље и померају их са једног места на друго. Иначе, у последње време процес ерозије је убрзан због интензивне сече шума, уништавања вегетације и неадекватне обраде земљишта.

Извори загађивања земљишта на подручју Плана потичу од активности у вези са одвијањем саобраћаја на околним путним правцима, где се јављају повећане концентрације никла и олова услед таложења честица које емитују моторна возила.

Загађивањем земљишта може да дође његове деградације, деструкције или пак до привременог или трајног искључења земљишта из функције.

На основу добијених резултата испитивања земљишта на садржај опасних и штетних материја на територији Града Крушевца према доступним подацима, може се закључити да нађене количине живе, бакра, кадмијума, цинка и бора нису прелазиле дозвољене вредности (МДК) ни у једном од 30 испитиваних узорака земљишта. Повећане концентрације никла нађене су у 27 од 30 испитиваних узорака земљишта (међу којима је и мерно место Ћелије). Високе концентрације никла налазе се углавном у земљиштима формираним на стенама са високим природним садржајем овог елемента. Тешки метали се природно налазе у земљишту, али су у последње време њихове концентрације у земљишту нагло порасле због различитих људских активности. Ако је реакција земљишта слабо кисела и никл је у теже приступачним облицима, смањује се опасност од загађења животне средине овим металом. Нађене количине средства за сузбијање корова (симазина и атразина) нису прелазиле максимално дозвољене вредности ни у једном од испитиваних узорака земљишта.

Потребно је поставити за циљ и геопозиционирање контролисаних парцела, што ће омогућити бољу анализу стања и утицаја. Неопходно је успоставити међусекторску сарадњу у циљу утврђивања стварног стања, као и планирања и спровођења мера превенције и санације. У наредном периоду неопходно је обезбедити основ за систематско прикупљање података и информација о контаминираним локацијама кроз Инвентар контаминираних локација, који је саставни део информационог система заштите животне средине. Свеобухватна политика управљања контаминираним локацијама, треба да има за циљ да се постигне ниво квалитетне животне средине у којој постојеће контаминирани локације неће имати значајног утицаја на људско здравље и животну средину. Један од најважнијих циљева израде овог Извештаја је и подизање нивоа свести о значају праћења стања и заштите земљишта, као једног од најважнијих природних ресурса и основе опстанка живог света на земљи.

Оцена стања нивоа буке

Мерење буке у животној средини врши овлашћена институција у складу са важећим прописима, стандардима и методама за описивање, мерење и оцењивање буке у животној средини. На територији Крушевца систематско праћење буке врши се на 12 мерних места у урбаној средини, тако да нема података за рурална подручја.

Најближе мерење је обављено у меморијалном парку „Слободиште“. У близини нема стамбених ни индивидуалних објеката. Бука потиче од саобраћаја великог броја лаких и тешких теретних возила са Бруског пута, који води према акумулацији Ћелије, а мерење је обављено на удаљености од око 15 метара од осовине саобраћајнице. Велики број возила креће се државним путем који пролази кроз насеље Ћелије и директно утиче на ниво буке у насељеном месту.

За простор који се налази дуж магистралних и градских саобраћајница, утврђени меродавни нивои буке једнаки су еквивалентним нивоима и износили су за дан до 63 dB, за вече 61 dB, а за ноћ до 60 dB. Нивои буке током дана и вечери не прелазе граничне вредности буке, док у току ноћи прелазе граничне вредности буке у животној средини за дату зону. Прекорачење нивоа буке у току ноћи је било до 5 dB. Током мерења установљено је да је бука у животној средини неkontинуираног тока и углавном потиче од саобраћаја. Просечан број возила на мерном месту био је лака 496/28 тешких на сат.

Установљено је да је бука у животној средини континуираног тока и да највећим делом потиче од саобраћаја (аутобуси градског превоза, тешки камиони и лака возила), посебно на саобраћајним магистралним правцима и зоне где се интензивније обављају активности.

1.3.2. Карактеристике утицаја на животну средину

Наведено подручје насеља Ћелије представља подручје са изузетним природним потенцијалима значајним на локалном, регионалном и републичком нивоу. У обухвату Плана је заступљено изграђено и неизграђено грађевинско земљиште, пољопривредно у виду обрадивог земљишта и шумско земљиште. На подручју Плана и у непосредном окружењу нема великих загађивача животне средине, те се може закључити да је у већој мери очуван квалитет животне средине. Због поделе на I, II и III зону акумулације, простор је осетљив и налаже строгу примену мера заштите природе, природних добара и животне средине. Без обзира на очуван капацитет животне средине, на планском подручју постоје и фактори који у одређеној мери негативно утичу на медијуме животне средине, па је неопходно предвидети планска решења којима ће ови утицаји бити минимизирани и уклоњени у планском периоду. Негативни утицаји на животну средину могу се очекивати:

- у зонама дуж саобраћајница - саобраћајне активности могу довести до појаве негативних утицаја у животној средини, утицај на квалитет ваздуха, вода и земљишта и повећан ниво буке (у зависности од стања саобраћајница и интензитета саобраћаја);
- у зонама пољопривредног земљишта - одвијање пољопривредне производње и коришћење механизације може довести до повећања аерозагађења и повећања нивоа буке;
- у зони I акумулације – акумулација Ћелије трпи негативне утицаје у случају неадекватног управљања отпадом и отпадним водама;
- у зонама и на појединачним локацијама које нису опремљене комуналном инфраструктуром. У овим деловима за одвођење санитарних отпадних вода користе се септичке јаме, које често не испуњавају ни основне стандарде, што доводи до инфилтрирања фекалних вода у тло, чиме се загађује земљиште, подземне воде и изворишта водоснабдевања.

Рурално становање, са свим припадајућим економским и помоћним објектима, представља значајан сегмент у функцији очувања и ревитализације села.

Оцена прихватљивости у простору дата је кроз аналитичку процену могућег утицаја постојећих и планираних објеката на животну средину и прописаних мера заштите, како би се потенцијални негативни утицаји на животну средину спречили, отклонили, минимизирали и свели у законом дозвољене оквире.

Негативни утицаји на животну средину могу се очекивати у фази опремања простора потребним и недостајућим садржајима (у фази припреме и извођења радова или изградње), као и у случају удеса.

На простору обухвата плана разматрана су и вреднована следећа питања заштите животне средине:

- мере и правила превенције, спречавања, смањења и компензације негативних утицаја на животну средину;
- мере унапређења и побољшања стања, потпуно комунално опремање насеља, уређење зелених површина и појасева заштитног зеленила;
- управљање отпадом, управљање акцидентима и мониторинг животне средине.

Притисци које постојеће и планиране активности врше на животну средину и еколошки конфликти у простору разматрани су кроз однос планских решења и окружења, а који се манифестују на поједине чиниоце:

- загађење ваздуха и појава буке,
- деградација и загађење земљишта,
- утицај на површинске и подземне воде,
- нарушавање предеоних вредности,
- управљање отпадом и акцидентима,
- угрожавање здравља и безбедности људи.

Утицаји на ваздух настају повећаном емисијом гасова, чађи, прашине, отпадних материја, органских и неорганских различитог порекла, што чини ваздух загађеним. Свака активност, а посебно недозвољено коришћење различитих пестицида у пољопривредној производњи, доводи до повећања ризика од загађења ваздуха на предметној локацији. Такође је повећана концентрација продуката сагоревања горива, прашине и сл. на Државном путу и приступним путевима.

Предметно подручје не обухвата емитере загађујућих материја у ваздух који би могли довести до драстичног утицаја на квалитет ваздуха, осим индивидуалних ложишта и издувних гасова из моторних возила.

Издувни гасови из мотора са унутрашњим сагоревањем, који се емитују у ваздух су: сумпор диоксид, азот диоксид, азот оксид, угљоводоници, чађ, суспендоване честице, прашина и сл. Емисија има стални карактер, обзиром да је обављање саобраћајних активности на државном путу готово непрекидно и интензивно, у односу на проток саобраћаја.

Утицај на воде на планском подручју настаје упуштањем фекалних отпадних вода у реципијент, без претходног пречишћавања. Реализацијом потпуне санитације насеља, изградњом канализационе мреже са одговарајућим постројењима за третман и пречишћавање отпадних вода у оквиру руралног становања, спречиће се стварање и испуштање отпадних вода које могу да доведу до привременог или дуготрајног загађивања површинских и подземних вода.

У оквиру руралног становања користе се различите супстанце, хемикалије за прање и чишћење, тако да одређене активности могу проузроковати утицаје на квалитет вода (детерџенти, неисправне амбалаже за течне сировине и производе, итд).

Загађење вода може да буде и последица процеса таложења издувних гасова, хабања гума, цурења горива и моторних уља, удеси и просипања терета, таложење из атмосфере приликом падавина, доношење ветром, развејавање услед проласка возила на саобраћајницама.

Контролисаним прикупљањем атмосферских и оцедних вода са саобраћајних и манипулативних површина, затвореним системом и њиховим пречишћавањем пре упуштања у реципијенте, минимизира се негативан ефекат на квалитет површинских и подземних вода. Приликом пројектовања и изградње обавезно је поштовање прописаних мера превенције и техничких мера заштите, у циљу смањења негативних утицаја на површинске и подземне воде.

Утицаји на земљиште односе се на негативне утицаје у фази припреме терена за изградњу недостајуће саобраћајне инфраструктуре, као и када долази до привремене или трајне промене намене земљишта. Утицаји на земљиште се могу манифестовати:

- заузимањем земљишта за објекте, формирање приступних путева;

- заузимањем земљишта због изградње привремених пролаза, водопропуста, дренажних система;
- рашчишћавањем вегетације (на траси прилазног пута), или нове изградње;
- нарушавањем квалитета и физичко хемијских особина земљишта неадекватним поступањем са отпадом.

У фази експлоатације предметне саобраћајне инфраструктуре, загађење земљишта у уском појасу од спирања површинских вода са коловоза, таложења издувних гасова, просипања терета, таложења штетних честица из атмосфере.

Сва загађења која су последица наведених процеса, по временској димензији могу бити стална, сезонска и случајна (акцидентна). Стална (систематска) загађења су последица одвијања саобраћаја, сезонска су везана за одређени годишњи период или употребе соли за одржавање путева у зимском периоду. Случајна (акцидентна) загађења настају углавном, због удеса и хаварије приликом транспорта одређених материја, најчешће се ради о нафти и њеним дериватима, мада се дешавају и хаварије при транспортовању опасних хемијских материја.

Бука представља један од најизраженијих утицаја на животну средину, у овом случају извори буке потичу од саобраћаја. Ниво буке зависи од врсте и карактеристика моторних возила која учествују у саобраћају.

У фази експлоатације пута, бука је стална пратећа појава. Основна карактеристика саобраћајне буке је неуједначеност, а утицај на животну средину зависи од квалитета подлоге коловоза, интензитета саобраћаја и додатне опреме пута. Како би се негативни утицаји буке свели у границе прихватљивости, обавезно је поштовати смернице и мере превенције, спречавања, отклањања и заштите од штетних ефеката буке по живот и здравље људи у зонама утицаја на квалитет животне средине у окружењу.

1.4. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У процесу израде Стратешке процене утицаја плана на животну средину, уочена су посебна ограничења која би могла да имају утицај на спровођење планских решења, што условљава тешкоће у поступку процене појединих утицаја на животну средину.

За оцену стања животне средине коришћена је постојећа просторно – планска и урбанистичка документација, услови надлежних институција, анализе природних карактеристика просторне целине, увид на терену и друга доступна документација.

Уочени проблеми и конфликти на простору у обухвату плана односе се на:

- нереализован систем санитарне заштите акумулације,
- неадекватан систем одвођења и третмана отпадних вода у сеоском насељу,
- индикације процеса еутрофикације у акумулацији,
- непотпуно комунално опремање и уређење простора.

На основу карактеристика плана и односа са окружењем, разматрани су проблеми и еколошки конфликти у простору, односно анализирани су утицаји планских решења на окружење и утицаји из окружења на подручје плана. На основу могућих конфликта, проблема, али и потенцијала простора, одређена је концепција организације простора, са утврђеним правилима уређења и конкретним мерама заштите животне средине.

1.5. ПРИКАЗ ИНФОРМАЦИЈА И ПОДАТАКА РАНИЈЕ СПРОВЕДЕНИХ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЕНА

Начело избегавања двоструке процене је основно начело закона о стратешкој процени утицаја на животну средину. Релевантни подаци о утицајима који су изведени у раније

спроведеним поступцима стратешке процене утицаја могу се користити за потребе процене значајних утицаја планова и програма који припадају истој хијерархијској структури у циљу избегавања двоструке процене већ довољно утврђених значајних утицаја на одређене чиниоце животне средине. Подаци из раније спроведених стратешких процена морају бити ажурни, поуздани и приказани на начин да на основу њих могу поуздано да се утврде, опишу и процене одређени постојећи утицаји планова и програма на чиниоце животне средине.

Обзиром на територијални обухват, за потребе израде стратешке процене утицаја ПДР „Насеље Ћелије“, преузети су релевантни подаци из СПУ ППППН слива акумулације „Ћелије“ и СПУ Просторног плана Града Крушевца. Просторним планом Града Крушевца издвојено је више еколошких целина и зона, међу којима је и еколошка зона „Ћелије“. Приликом дефинисања мера заштите животне средине за предметни план, узета је у обзир хијерархијска условљеност плана са планом вишег реда, као и стратешким проценама утицаја плана, тако да мере заштите произилазе из смерница и прописаних обавезних мера планског документа ширег простора. Мере заштите животне средине, садрже интегрисане услове и мере надлежних предузећа и организација прибављених за потребе израде Плана.

1.6. ПРЕГЛЕД УТВРЂЕНИХ И ПРОЦЕЊЕНИХ ЗНАЧАЈНИХ МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА

Према подацима из докумената вишег реда закључено је да основне облике угрожавања животне средине на подручју Плана представљају недовољна инфраструктура, употреба хемијских препарата у пољопривреди, индикације процеса еутрофикације, неконтролисано туристичко и рекреативно коришћење језера.

Евидентирањем података на терену уочени су додатни значајни могући утицаји на спровођење плана: минималан број спроведених едукација и информисања јавности о значају спровођења мера заштите, недостатак развијене еколошке свести, недовољно финансијских средстава за спровођење прописаних мера заштите на индивидуалном нивоу, недовољно знања о климатским променама и потреби за заштитом животне средине и питање измештања државног пута у непосредној будућности, услед ограничења због конфигурације терена за измештање трасе овог пута ван зона I и II акумулације. Могући утицај од значаја за спровођење Плана и мера заштите животне средине које су прописане Планом је нереализација предвиђеног измештања Државног пута IB реда северно од насеља, око акумулације Ћелије, која би онемогућила спровођење мера заштите животне средине у потпуности.

У Србији постоји стална оскудица података о животnoj средини, тако да је веома тешко извршити квалитетну анализу стања животне средине. Информациони систем о животnoj средини, али ни о простору у нашој земљи не постоји. Поред тога, нису разрађени системи показатеља животне средине примерени потребама просторног и урбанистичког планирања.

У области просторног и урбанистичког планирања није идентификован специфичан систем еколошких показатеља, већ се поједини просторно еколошки показатељи могу наћи у оквиру система показатеља друге намене. Овакво стање, свакако, у великој мери утиче на неефикасност управљања животном средином и на неефикасност планирања уопште.

1.7. ПРИКАЗ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

Планом вишег реда дефинисана је основна мрежа насеља и просторна организација руралног становања и пратећих објеката, као и обавеза израде одговарајућег урбанистичког плана. Како је предмет плана постојеће рурално насеље, у фази израде плана нису разматрана варијантна решења са аспекта одређивања повољности локације.

У процесу израде плана и у поступку стратешке процене могућих утицаја плана на животну средину анализирају се следећи аспекти:

- природне карактеристике, постојећа намена простора, стање уређености и изграђености простора, досадашњи начин коришћења простора, постојеће стање елемената животне средине и еколошки услови у простору;
- прибављени услови надлежних институција и имаоца јавних овлашћења у поступку израде Плана и СПУ;
- смернице из плана вишег хијерархијског нивоа, дефинисани циљеви планских докумената вишег реда и ширег простора, који се односе на развој појединих зона.

На основу анализе и вредновања стања, по више критеријума, планирана детаљна намена површина произилази из постојећег стања, али уз максимално очување и заштиту природе и предела у зони изграђеног подручја насељеног места. Планом су прописане смернице и мере заштите животне средине, као услови за реализацију планираних намена.

Утицаји стратешког карактера и ефекти на животну средину могу се утврдити кроз процену и поређење постојећег стања, постојеће функционалне организације простора и циљева планске документације, приказом и компарацијом варијантних решења која су разматрана стратешком проценом.

Стратешком проценом утицаја Плана на животну средину разматрана су два могућа варијантна решења, како би се извршило поређење и вредновање за избор повољније понуђене варијанте са аспекта заштите простора и животне средине:

- **Варијанта 1** – да се план не усвоји и даља непланска изградња,
- **Варијанта 2** – да се план усвоји и имплементирају планска решења.

У поступку стратешке процене утицаја Плана и планских решења на животну средину, разматрана су предложена варијантна решења и вреднована са аспекта: могућности успостављања интегралне контроле у простору; могућности реализације планиране намене на принципима одрживости, економске и еколошке прихватљивости; могућности контроле и заштите стања животне средине на простору плана. Поређење варијантних решења извршено је на основу очекиваних утицаја у простору и обухвату плана, непосредној и широј просторној целини.

Утицаји и ефекти вредновани су са аспекта утицаја варијантних решења на:

- природне вредности (биодиверзитет, екосистеми, предео, ваздух, земљиште, воде, пејзажне карактеристике),
- створене вредности (уређеност и изграђеност подручја плана и инфраструктурна опремљеност),
- услове и параметре (укупан квалитет планског подручја, урбанистичке параметре и могућност контролисаног управљања).

Еколошки прихватљивије решење је оно које омогућава планско и рационално коришћење простора, поштовање основних начела одрживог развоја и примену мера за минимизирање негативних утицаја у простору.

Табела 1. Разматрана варијантна решења

Утицаји/ефекти	Варијантна решења	
	Варијанта 1	Варијанта 2
Природне вредности (биодиверзитет, екосистеми, предео, ваздух, земљиште, воде, пејзажне карактеристике)	Наставак негативног утицаја на квалитет воде језера као изворишта водоснабдевања, угрожавања здравља становништва услед неадекватног управљања отпадним водама. Непланско коришћење и деградација природних и предеоних вредности.	Планско, одрживо коришћење, услови и мере заштите условљавају реализацију планских решења, у циљу очувања природних вредности подручја и стварања услова за праћење стања животне средине.
Створене вредности (уређеност и изграђеност подручја плана и инфраструктурна опремљеност)	Опасност од непланског заузимања простора, непланске изградње без поштовања услова дефинисаних Планом, испуштање непречишћених отпадних вода у језеро и стварања „дивљих“ депонија и сметлишта, што доводи до деградације природних и створених вредности.	Планско уређење у складу са планираним наменама, примена услова и мера заштите простора. Поштовање дефинисаних услова заштите и услова надлежних предузећа, рационално коришћење простора у границама плана. Потпуна санитација насеља, опремљеност комуналном инфраструктуром.
Услови коришћења и урбанистички параметри	Непостојање урбанистичких параметара, правила уређења и грађења, услова коришћења и заштите надлежних предузећа. Непланска изградња и нерационално коришћење простора, као и угрожавање животне средине. Непоштовање стратешких смерница развоја руралног подручја и недостатак мера заштите животне средине.	Поштовање прописаних урбанистичких параметара и услова који омогућавају даљи одржив развој планског подручја уз укључивање мера превенције, ограничења, заштите, у циљу минимизирања негативних утицаја, контролу животне средине и повећање позитивних ефеката.

Еколошка валоризација простора

Варијанта 2 – да се План детаљне регулације усвоји и имплементира.

На основу утврђених потенцијала и ограничења у простору на подручју плана, карактеристика непосредног и ширег окружења, као и постојеће и планиране намене ширег простора, извршена је еколошка валоризација и постављени су **основни циљеви еколошког вредновања простора**:

- утврђивање и валоризовање кључних потенцијала простора;
- идентификација постојећих конфликта и ограничења (просторних, еколошких);
- процена просторно - еколошких капацитета подручја плана;
- дефинисање просторне и еколошке матрице за одрживи развој.

Посебни циљеви еколошког вредновања простора плана:

- дефинисање еколошких појасева;
- утврђивање услова за имплементацију плана (капацитети инфраструктуре, планирани садржаји и услови коришћења) и услова за спречавање просторних, еколошких конфликта и услова еколошке компензације у простору;
- утврђивање обавезних еколошких смерница и посебних мера заштите;
- утврђивање обавезних еколошких мера и посебних услова коришћења простора у оквиру еколошких појасева.

Подручје плана је валоризовано на основу постојећег - затеченог стања, процењених утицаја у границама плана, непосредног и ширег окружења планираних садржаја и инфраструктуре. Валоризација је извршена у циљу усклађивања постојећег стања и даљег развоја планског подручја, у складу са критеријумима, одрживости и еколошке прихватљивости.

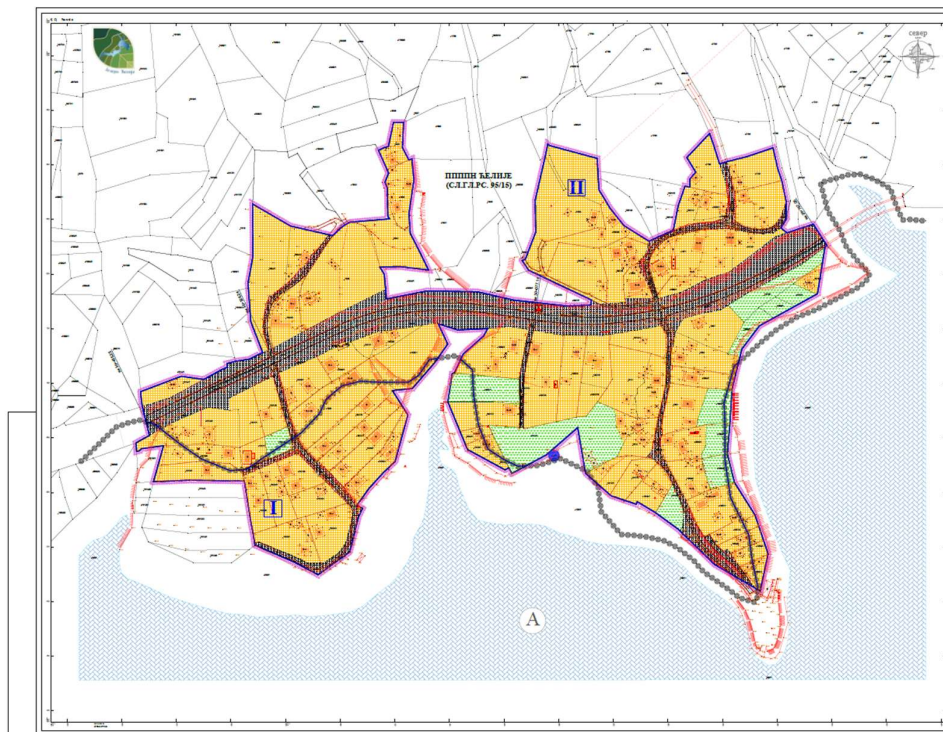
Концепт заштите и унапређења животне средине за подручје плана заснован је на заштити земљишта и биодиверзитета, превенцији и контроли потенцијалних облика угрожавања, извора загађивања, одговорном поступању са отпадом, превенцији удеса и удесних ситуација, односно, интегралној заштити и мониторингу животне средине.

Просторним планом Града Крушевца, у делу заштите животне средине, еколошком валоризацијом простора, издвојено је више еколошких целина. **Еколошка зона „Ћелије“ представља зону изузетно осетљивог еколошког капацитета, обзиром на њен значај - регионални систем водоснабдевања.** Ово је зона са посебним режимом заштите. Брана „Ћелије“ са акумулацијом је највећи и најважнији водопривредни објект на територији Града Крушевца. Акумулација „Ћелије“ намењена је за: водоснабдевање, одбрану од поплава, задржавање наноса у сливу реке Расине, наводњавање пољопривредних површина, производњу електричне енергије и оплемењавање малих вода. Намена акумулације „Ћелије“ за водоснабдевање је од приоритетног значаја, а уједно ограничавајући фактор за неке друге намене. Мере заштите у зонама санитарне заштите су прописане у складу са важећим законским и подзаконским актима.

Да би се проценили могући утицаји, ефекти и последице по природну и животну средину, извршено је вредновање постојећег стања животне средине за најбоље понуђено варијантно решење.

На основу положаја и просторних карактеристика анализираног подручја, постојећег стања у простору, потенцијала, ограничења, планираних намена и пратећих садржаја, смерница и планираних мера заштите животне средине, које су услов имплементације планских решења, подручје плана је вредновано као:

- **ЕКОЛОШКИ ПОЈАС „СТАНОВАЊЕ“**
- **ЕКОЛОШКИ ПОЈАС „АКУМУЛАЦИЈА“**
- **ЕКОЛОШКИ ПОЈАС „САОБРАЋАЈ“**
- **ЕКОЛОШКИ ПОЈАС „ЗЕЛЕНИЛО“.**

Слика: Приказ еколошких појасева и еколошке валоризације плана – прилог – лист бр. 1

Обавезне смернице и мере заштите животне средине плана у оквиру еколошких појасева:

- у оквиру еколошког појаса „становање“ обавезна је примена важећих прописа везаних за рурално становање, као и прописа везаних за I и II зону санитарне заштите акумулације;
- у оквиру еколошког појаса „акумулација“ забрањена је изградња и обавезно је поштовање свих услова и захтева дефинисаних овим планом, правила уређења и посебних услова имаоца јавних овлашћења;
- у еколошком појасу „саобраћај“ обавезна је примена прописа из Закона о путевима (Службени гласник РС, бр. 41/2018, 95/2018 - др.закон и 92/2023 - др.закон), поштовање услова надлежног ЈП „Путеви Србије“, као и прописа о безбедности саобраћаја на јавним путевима;
- у еколошком појасу „зеленило“ забрањено је крчење шуме, чиста сеча шума, забрана изградње и поштовање правила уређења дефинисаних планом;
- планско уређење и изградња искључиво у складу са Законом о планирању и изградњи, што подразумева обавезу примене важећих прописа и стандарда, савремених еколошких материјала и најбољих доступних технологија;
- обавезно је контролисано и ефикасно прикупљање комуналних отпадних вода насеља и зауљених атмосферских вода са свих путева у планском обухвату, сепаратним системом уз обавезу одговарајућег третмана пре упуштања у реципијент или канализациону мрежу;
- обавезан систем мониторинга и праћење промена физичких и хемијских својстава водног тела и водозавхвата, у складу са програмом систематске контроле воде у изворишту;

- није дозвољена изградња објеката и инсталација који на било који начин могу загадити воду или земљиште или угрозити безбедност ценовода сирове воде, хидротехничке инфраструктуре и водопривредних објеката;
- забрана изградње објеката и обављање активности које могу да изазову промену природног састава воде и чије отпадне материје могу загадити воду и земљиште;
- није дозвољена интензивна употреба пестицида, хербицида и вештачких ђубрива на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе, у складу са дефинисаним зонама санитарне заштите;
- у зонама интензивног утицаја буке, применити одговарајуће мере компензације и антизвучне мере уз границе парцела, формирати „зелене баријере”;
- оградe, дрвеће и засаде поред јавних путева у функцији заштите, формирати тако да не ометају прегледност јавног пута и не угрожавају безбедност саобраћаја, а све у складу са условима надлежног управљача пута;
- приликом уређења зелених површина избегавати алохтоне, инвазивне и алергене врсте биљака, а одабир врста вршити на основу анализе и валоризације постојећег зеленила у окружењу.

1.8. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

У поступку израде Плана и Извештаја о стратешкој процени утицаја плана на животну средину, обављене су консултације са надлежним и заинтересованим институцијама, организацијама и органима, у току којих су прибављени услови, мишљења и подаци од значаја за Стратешку процену утицаја плана, као и свих заинтересованих, органа, организација:

1. Јавно предузеће Путеви Србије, Београд, бр. 953-20148/23-1 од 31.10.2023.
2. ЈКП „Водовод Крушевац“, бр. 4151 од 27.09.2023.
3. Електродистрибуција Србије, Огранак Крушевац, бр. 2540400-Д0911-420130/2 од 26.09.2023.
4. Телеком Србија, предузеће за телекомуникације, Служба за планирање и изградњу мреже Крагујевац бр. 412809/2-2023 од 28.09.2023.
5. Јавно комунално предузеће ЈКП Градска топлана, Крушевац бр. 2976 од 12.03.2024.
6. Завод за заштиту природе Србије, Нови Београд, 03 бр. 021-3482/2 од 05.12.2023.
7. Министарство унутрашњих послова РС, Сектор за ванредне ситуације, Одељење у Крушевцу 07.17.1 број: 217-30/24 од 10.01.2024.
8. Министарство одбране, сектор за инфраструктуру и услуге стандарда, управа за инфраструктуру бр. 16077-2 од 04.10.2023.
9. Јавно предузеће за урбанизам и пројектовање Крушевац, бр. II – 2796 од 29.09.2023.
10. Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“ Београд, Водопривредни центар „Морава“ Ниш, бр. 684/1, ДР(23-684/16.01.2024 год.) од 18.01.2024.
11. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, бр. 000249943 2023 14840 007 000 000 001 од 20.10.2023.
12. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Републичка дирекција за воде, бр. 000332604 2023 14843 001 001 325 010 од 01.11.2023.

Све консултације су релевантне за процес стратешке процене утицаја и израду Извештаја о стратешкој процени утицаја плана на животну средину, а услови и мере надлежних органа, институција и предузећа као носиоца јавних овлашћења, кроз процес

процене, посебно су вредновани и имплементирани у планска решења предметног плана.

2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СПУ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Чланом 16. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, општи и посебни циљеви стратешке процене дефинишу се на основу захтева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљевима заштите животне средине утврђених на нивоу локалне самоуправе, националном и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и предлога у погледу заштите животне средине у плану.

На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који се користе у изради Извештаја о стратешкој процени.

2.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА

Општи циљеви Стратешке процене утицаја се дефинишу на основу смерница, захтева и циљева заштите животне средине проистеклих из планских докумената вишег реда, постојећег стања и капацитета простора, као и посебних захтева израде Плана. Стратешки циљеви заштите животне средине дати као смернице у плановима вишег реда представљају полазне основе за дефинисање општих циљева СПУ Плана за предметну локацију.

Општи циљ СПУ предметног Плана представља одрживо коришћење и заштита простора, у смислу заштите животне средине, односно смањења штетних утицаја и спречавања свих значајних негативних утицаја на животну средину и утицаја на здравље људи, а у складу са дефинисаним зонама санитарне заштите изворишта водоснабдевања. Заштита животне средине, рационално коришћење грађевинског земљишта и природних ресурса, одрживи развој и комплетна комунална санација насеља су постављени општи циљеви.

Основни циљ Стратешке процене на планском подручју је заштита животне средине, усклађеним односом постојећег и планираног стања, применом основних начела планирања и стратешке процене утицаја (начело превенције и предострожности), у функцији заштите изворишта водоснабдевања и одрживог развоја планског подручја.

Циљеви Стратешке процене утицаја Плана на животну средину:

- Одрживо коришћење природних ресурса тако да се не угрожава разноврсност и функционисање природних система и процеса - еколошки значајно подручје „Ћелије“ еколошке мреже Републике Србије;
- Унапређење еколошког капацитета руралне средине и непосредног окружења према дефинисаним зонама санитарне заштите;
- Очување биодиверзитета и природног састава воде у складу са утврђеним режимима коришћења и заштите акумулације;
- Успостављање мониторинга животне средине, контролисано коришћење простора, стални санитарни надзор и утицај на здравље људи;
- Контролисани плански развој, решавање санитарних проблема, уз примену одговарајућих мера заштите.

Општим циљевима је постављен оквир за даљу разраду и дефинисање посебних циљева и избор индикатора за мерење и праћење њиховог остваривања, све у циљу управљања животном средином и остваривања одрживог просторног развоја подручја плана.

2.2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СПУ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Посебни циљеви СПУ Плана на животну средину, утврђени су на основу анализе стања постојећих екосистема, стања животне средине и потенцијала подручја Плана са једне стране и значајних питања, проблема, ограничења, непосредног и ширег окружења са друге стране, као и приоритета постављених у складу са општим циљевима плана и начелима заштите животне средине. Посебним циљевима јасно се дефинишу суштинска питања СПУ плана и дају одговор да је План у складу са циљевима заштите животне средине.

Одговорно и еколошки прихватљиво планирање и коришћење простора представља услов превентивне заштите и избегавања еколошких конфликта у простору и животној средини. Посебни циљеви Стратешке процене утицаја плана на животну средину, усклађени су са индикаторима заштите животне средине, који су дефинисани Правилником о Националној листи индикатора заштите животне средине (Службени гласник РС, бр. 37/11), а реализују се кроз следеће посебне циљеве Стратешке процене утицаја на животну средину:

- заштита и очување квалитета површинских и подземних вода сливног подручја;
- заштитити постојећих природних елемената и предела;
- унапредити службу за заштиту животне средине и мониторинг;
- санитација насеља, прикупљање отпадних вода и реализација ППОВ у функцији заштите акумулације;
- планско и организовано прикупљање и изношење отпада у складу са прописима;
- каналисање свих отпадних вода око акумулације, дефинисање правила, капацитета и услова за реализацију недостајуће комуналне инфраструктуре;
- елиминисати негативне утицаје на хидролошки режим и квалитет изворишта;
- очување биодиверзитета и избећи неповратне губитке;
- унапредити здравље становништва;
- информисање јавности по питањима животне средине.

Општи и посебни циљеви Стратешке процене утицаја на животну средину плана, представљају услов за остваривање заштите простора, заштите биодиверзитета, екосистема, станишта, предела и животне средине на подручју плана, у складу са општим смерницама, условима и мерама за заштиту животне средине за шире просторне целине.

Табела 2. Општи и посебни циљеви Стратешке процене утицаја на животну средину и индикатори

Општи циљеви	Посебни циљеви	Индикатори
Одрживо коришћење природних ресурса разноврсност и функционисање природних система	Заштита и очување квалитета површинских и подземних вода сливног подручја	Промена квалитета воде акумулације и водозавхвата Квалитет површинских вода (SWQI индекс)

Унапређење еколошког капацитета руралне средине према дефинисаним зонама санитарне заштите	Смањити загађење површинских и подземних вода до нивоа да не постоји штетан утицај на квалитет Ублажити негативан утицај отпада на хидролошки режим и квалитет вода	Нутријенти у водама Индекс сапробности (SI) Број објеката који угрожавају квалитет воде Квалитет отпадних вода које се испуштају у акумулацију
Очување биодиверзитета и природног састава воде у складу са утврђеним режимима коришћења и заштите акумулације	Очувати биодиверзитет – избећи неповратне губитке Каналисати отпадне воде око акумулације	Број, близина и врста активности које могу утицати на биодиверзитет % изгубљених врста у односу на регион Слатководне врсте
Успостављање мониторинга животне средине, контролисано коришћење простора, стални санитарни надзор и утицај на здравље људи	Заштитити постојећих природних елемената и предела Информисање јавности о питањима животне средине Служба заштите животне средине и мониторинг	Систем управљања заштитом животне средине Листа флоре и фауне Број мерних тачака у мониторинг систему Информације о животној средини, посебно о квалитету вода у средствима јавног информисања Индикатори буке
Контролисани плански развој, решавање санитарних проблема, уз примену одговарајућих мера заштите	Очувати насељеност руралних подручја Унапредити здравље становништва Елиминисати негативне утицаје на хидролошки режим и квалитет изворишта Каналисање свих отпадних вода око акумулације, реализација недостајуће комуналне инфраструктуре(ППОВ)	% становништва са приступом здравствено исправној води за пиће % становника прикључен на јавни водовод % становништва са адекватним системима прикупљања и пречишћавања отпадних вода % становништва обухваћеног системом прикупљања отпада % становништва са приступом објектима основне здравствене заштите

2.3. ИЗБОР ИНДИКАТОРА СПУ НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Избор индикатора СПУ Плана врши се на основу карактеристика простора и стања животне средине у границама обухвата плана. Дефинисани индикатори представљају квантитативне и квалитативне показатеље на основу којих се прати степен остварења постављених циљева.

Дефинисаним индикаторима у Стратешкој процени утицаја добијају се подаци о:

- стању површинских и подземних вода,
- водоснабдевању,
- карактеристикама и стању фауне и флоре,
- стању природних вредности,
- инфраструктурној и комуналној опремљености подручја,
- условима и стандардима руралног становања.

3. ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Стратешком проценом утицаја Плана на животну средину, анализирају се утицаји на релацији:

Вредновањем планских решења долази се до основних извора утицаја на животну средину, у односу на које се даје процена ефеката у простору и животној средини. Обзиром да је предмет плана насељено место у оквиру зоне I и зоне II акумулације, као и Државни пут IB реда који се користи у дужем временском периоду, може доћи до одређених конфликта постојећих и планираних намена површина и утицаја на животну средину.

Конфликти се јављају у зони I и зони II акумулације, изградњом већег броја објеката, као и неадекватним системом одвођења и третмана отпадних вода у сеоском насељу. На Државном путу настаје конфликт због нерегулисаног прикупљања и пречишћавања атмосферских вода, које такве доспевају у акумулацију. Постојећи саобраћајни прикључци, као и планирани, представљају такође конфликт у простору. Интензитет и ефекти утицаја у корелацији су са дефинисаним планским решењима, одређеним детаљним наменама и утврђеним урбанистичким параметрима.

Табела 3. Планска решења узета у обзир у стратешкој процени утицаја на животну средину

Редни број	Планско решење
1	Заштита акумулације спровођењем свих планираних мера заштите акумулације „Ћелије“ и унапредио квалитет воде у језеру
2	Заштита слива акумулације и спровођење успостављених режима санитарне заштите
3	Санитација насеља, реализација ППОВ и уређење слива, ограничења и прописана правила коришћења

Утицаји на животну средину су разнолики, а испољавају се преко утицаја на поједине чиниоце животне средине и здравље људи. Стратешком проценом утицаја разматрани су могући утицаји планских решења предметног плана на:

природне карактеристике – пејзажне, земљиште, воде и ваздух,

створене вредности – инфраструктурна и комунална опремљеност и изграђеност,

еколошке услове – генерисање отпада, повећан ниво буке, граничне вредности,

становништво и здравље – број становника изложених утицајима, квалитет живота и безбедност и здравље људи.

Утицаји на животну средину могу имати негативне последице (деградирање фактора животне средине), позитивне ефекте (унапређење квалитета животне средине) и стање без промена.

Процена утицаја извршена је на основу интензитета утицаја које планска решења могу имати на стање у простору и променама које изазивају. Утицаји су оцењени бројевима од -3 до +3, где се знак минус односи на негативне утицаје и обрнуто.

Табела 4. Критеријуми за оцењивање утицаја

Величина утицаја	Ознака	Значење симбола	
критичан, врло негативан		-3	онемогућавање функције у датом простору
већи		-2	у већој мери нарушава стање животне средине
мањи		-1	у мањој мери нарушава животну средину
нема утицаја		0	нема промена у животној средини
позитиван		+1	мање позитивне промене и утицаји у животној средини
повољан		+2	повољне промене и утицаји на квалитет животне средине
врло повољан		+3	промене битно побољшавају квалитет животне средине

Са просторног аспекта утицаји се оцењују у односу на територијално распрострањење, са следећим критеријумима:

локални утицај – на нивоу планског подручја и насеља, ознака I

општински утицај – значајно за подручје Града Крушевца, ознака II

регионални – значај за Расински управни округ и однос са другим регионима, ознака III

национални утицај – значај на националном нивоу - Република Србија, ознака IV

При процени утицаја на животну средину планираних намена и садржаја, као и активности при имплементацији, узете су у обзир и карактеристике могућих утицаја:

- вероватноћа,
- сложеност/реверзибилност,
- временска димензија (трајање, учесталост, понављање),
- кумулативна и синергетска природа (могућност међусобног заједничког деловања више различитих утицаја из једног или више извора).

Табела 5. Приказ процене утицаја планских решења на животну средину

Планска решења		1	2	3
Природне карактеристике	Воде	+3/IV	+3/IV	+3/IV
	Ваздух	0	0	+1/I
	Земљиште	0	0	+1/I
	Пејзажне одлике	+2/I	+2/III	+1/I
	Биљни и животињски свет	+2/I	+1/I	+1/I
	Климатске и метеоролошке одлике	0	0	0
Створене вредности	Инфраструктурна и комунална опремљеност	0	+1/II	+2/III
	Израђеност	0	0	+2/I
Еколошки услови	Генерисање отпада	0	0	0
	Ниво буке и вибрације	0	0	0
	Прекорачене граничне вредности	+2/I	+2/I	+2/I
Становништво и здравље	Број становника изложених утицајима	+2/I	+2/I	+2/III
	Квалитет живота и здравље људи	+2/I	+2/III	+2/III

4. ПРЕДЛОГ МЕРА ПРЕДВИЂЕНИХ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И/ИЛИ СМАЊЕЊЕ ПРОЦЕЊЕНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

У циљу заштите и унапређења животне средине на планском и ширем подручју, дефинисане су мере за ограничење негативних утицаја и заштиту животне средине. Мере су дефинисане на основу анализе постојећег стања природних и створених вредности, капацитета животне средине, планираних садржаја и идентификације могућих извора загађења и утицаја на подручју плана и ширем окружењу.

Заштита животне средине подразумева поштовање свих општих мера заштите животне средине и природе и прописа утврђених законском регулативом. Мере заштите имају за циљ да утицаје на животну средину у оквиру планског подручја сведу у оквире граница прихватљивости, а са циљем спречавања угрожавања животне средине и здравља људи. Оне служе и за одржавање позитивних утицаја. Мере заштите омогућавају развој и спречавају конфликте на датом простору, што је у функцији реализације циљева одрживог развоја.

Концепција заштите животне средине се заснива на спровођењу концепта одрживог развоја на планском подручју и остварује се спровођењем следећих мера заштите природних ресурса и животне средине:

– у домену заштите вода и коришћења вода предвиђа се заштита квалитета вода до нивоа прописаних класа квалитета површинских вода и потпуна заштита квалитета подземних вода;

– заштита земљишта остварује се: уклањањем свих дивљих депонија и забраном неконтролисаног депоновања свих врста отпада; спровођењем програма строге контроле и заштите приобаља; контролом употребе агрохемијских средстава у циљу смањивања загађења земљишта и очувања земљишта које се одликује високим пољопривредним вредностима; забраном употребе хемијског ђубрива, течног и чврстог стајњака, пестицида, хербицида и инсектицида у зони II санитарне заштите; изградњом непропусних септичких јама;

– заштита ваздуха подразумева ограничење или смањење емисија загађујућих материја и то првенствено: стриктно ограничавање емисија загађујућих материја из саобраћаја и домаћинства, даљи развој система гасификације и топлификације и подстицање енергетске ефикасности у смислу што рационалнијег коришћења енергије; одређеним мерама стимулисати грађане са индивидуалним ложиштима на прелазак на алтернативне изворе загревања; коришћење алтернативних енергетских извора сунчеве и геотермалне енергије, енергије биомасе и отпада; засновати катастар загађивача ваздуха са подацима о свим стационарним изворима загађења ваздуха; обезбедити аутоматско праћење показатеља квалитета ваздуха ради адекватне реакције у случају акцидентних загађења;

– антропогеним или природним утицајем долази до промена услова опстанка и развоја у природи и до измене целокупног биодиверзитета. Ради очувања биљног богатства потребно је спровести одређену еколошку санацију и потпуну заштиту. Веома је важно регулисати забрану активности које могу угрозити даљи раст и развој флоре и фауне. У зони I санитарне заштите забрањује се напајање стоке и узгајање рибе ради комерцијалног изловљавања.

Мере заштите планског подручја имају за циљ да утицаје на животну средину сведу у оквире прихватљивости и превентивно минимизирају утицаје који нарушавају стање животне средине и здравље људи. Предузимањем одговарајућих мера спречавају се конфликтне ситуације на предметном простору у функцији одрживог развоја и истиче се потреба прилагођавања становништва истакнутим климатским променама.

4.1. ЗАШТИТА ВАЗДУХА

Заштита и унапређење квалитета ваздуха, на подручју плана обухвата мере превенције и контроле емисије загађујућих материја из свих извора загађења (покретних и стационарних), како би се спречио и умањио њихов утицај на квалитет ваздуха и минимизирали потенцијално негативни ефекти на животну средину и здравље људи. Загађење ваздуха на подручју Плана детаљне регулације насеља Ћелије може се очекивати као последица емисије из котларница и индивидуалних ложишта током зимског периода и одвијања саобраћаја.

Заштита квалитета ваздуха спроводи се у складу са прописима:

- Закон о заштити ваздуха (Службени гласник РС, бр. 36/09, 10/13 и 26/2021 - др.закон);
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха (Сл гласник РС, бр.11/10, 75/10 и 63/13).

У циљу очувања квалитета ваздуха и смањења утицаја загађености ваздуха на здравље људи, предвидети одговарајуће мере заштите, којима се обезбеђује да емисија загађујућих материја у ваздуху задовољава прописане граничне вредности:

Мере заштите ваздуха:

- повећати енергетску ефикасност и степен коришћења еколошки прихватљивих извора енергије;
- подићи степен комуналне хигијене;
- извршити фазну реконструкцију и рехабилитацију насељских саобраћајница и изградњу планираних у складу са меродавним саобраћајним оптерећењем и тиме обезбедити бољу саобраћајну ефикасност;
- извршити реализацију планираних еколошких пунктова, према просторним и локацијским условима;
- избор врста садног материјала прилагодити основној функцији – заштити од штетних утицаја и поправљању предеоних и пејзажних вредности (аутохтоне сорте дрвећа и жбуња, неправилних форми, у пејзажном распореду, како би се креирао амбијент што ближи природном);
- успоставити мониторинг квалитета ваздуха према програму, са мерним местом за праћење квалитета ваздуха;
- за све постојеће и планиране садржаје и радове који представљају изворе загађивања ваздуха, обавезан је поступак примене најбоље доступне технике и технологије у циљу спречавања и смањења емисије штетних и опасних материја у животну средину;
- уређење слободних површина у складу са наменом објеката и поштовање процента изграђености, процентуалну заступљеност зелених површина, утврђена растојања и пажљив избор садног материјала.

4.2. ЗАШТИТА ВОДА

Заштита квалитета површинских и подземних вода заснива се на предузимању одговарајућих мера и активности којима се штити квалитет вода и унапређује опште стање, мерама забране, превенције, предузимањем обавезујућих техничких мера заштите, контроле и мониторинга, у циљу заштите вода и живог света, смањења загађења и спречавања погоршања стања вода уз обезбеђење несметаног коришћења вода за различите намене.

У циљу спречавања и ограничења негативних утицаја Плана на површинске и подземне воде, неопходно је спроводити прописане мере заштите, у свим фазама: приликом планирања насељног места и пратећих садржаја.

Смернице и мере заштите површинских и подземних вода спроводе се у складу са прописима, као и важећим стратешким документима:

- Закон о водама (Сл. гласник РС, бр. 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 и 95/18 - др.закон);
- Уредба о утврђивању Водопривредне основе РС (Сл. гласник РС, бр. 11/02);
- Уредба о класификацији вода (Сл. гласник СРС, бр. 5/68);
- Уредба о категоризацији водотока (Службени гласник СРС, бр. 5/68);
- Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање (Сл. гласник РС, бр. 67/11, 48/12 и 1/16);
- Стратегија управљања водама на територији РС до 2034. (Сл. гласник РС, бр. 3/17).

Приликом планирања и извођења радова водити рачуна о постојећем режиму подземних и површинских вода и предвидети неопходне земљане и хидротехничке радове, у циљу заштите од подземних и атмосферских вода.

Мере заштите вода:

- изградња јавне канализационе мреже са одводом до постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ). Отпадне воде је потребно адекватно третирати (до I категорије) која је предвиђена за језеро Ћелије;
- реконструкција водоводне мреже у складу са савременим еколошким принципима;
- успостављање економског вредновања одговорности за загађење, применом принципа „загађивач плаћа“ и „корисник плаћа“;
- побољшање стања квалитета воде у акумулацији контролисаним коришћењем ђубрива и средстава за заштиту биљака;
- забрањено је испуштање отпадних вода у реципијент, без претходног третмана који их доводи до квалитета прописаног законом;
- извршити идентификацију свих отпадних вода и у складу са тим изградити сепаратни систем сакупљања и одвођења отпадних вода (одвојити санитарно – фекалне и атмосферске отпадне воде);
- обавезна је контрола квалитета и количина отпадних вода након пречишћавања у постројењу за пречишћавање отпадних вода, а пре упуштања у реципијент;
- унапређење систематског мерења и осматрања квалитета површинских вода и подземних вода;
- развијање културе становништва о потреби чувања водних ресурса;
- рационализација потрошње воде код индивидуалних потрошача;
- мерења количине и испитивање квалитета отпадних вода вршити преко овлашћене институције (правно лице), у складу са Законом о водама;
- дозвољене су искључиво водонепропусне септичке јаме, вишекоморне, као прелазно решење до изградње канализационе мреже;
- са манипулативних површина, атмосферске воде које су евентуално загађене, пре упуштања у реципијент потребно је обрадити у сепараторима уља и нафтних деривата;
- атмосферске воде са кровних и условно незагађених површина се могу без претходног третмана евакуисати у путне јаркове и околне зелене површине;
- уколико дође до непланираног изливања загађујућих материја у акумулацију хитно покренути поступак санације у сарадњи са надлежним институцијама.

4.3. ЗАШТИТА ЗЕМЉИШТА

Заштита земљишта обухвата мере и активности које се предузимају са циљем одрживог коришћења грађевинског земљишта у складу са планираном наменом. Одрживо коришћење се остварује применом мера праћења квалитета земљишта и индикатора за оцену ризика или деградације земљишта, као и спровођењем одговарајућих мера за отклањање последица деградације земљишног простора, било да се они дешавају природно или да су узроковани антропогеним активностима.

Мере заштите земљишта обухватају праћење квалитета земљишта и одрживо коришћење у складу са важећим прописима:

- Закон о грађевинском земљишту (Службени гласник РС бр. 20/79, 16/83, 38/84, 14/86, 27/86 – пречишћени текст, 45/89, 2/90 – испр, 23/90 – пречишћени текст и Сл. гласник РС бр. 3/90 – испр, 53/93, 67/93 и 48/94);
- Закон о пољопривредном земљишту (Службени гласник РС бр. 62/2006, 65/2008 – др. закон, 41/2009, 112/2015, 80/2017 и 95/2018 – др. закон);

- Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама њиховог испитивања (Службени гласник РС бр. 23/94);
- Уредба о програму систематског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма (Службени гл. РС, бр. 88/10 и 30/18).

Мере заштите земљишта:

- обавезно спровођење урбанистичких и превентивних мера заштите приликом коришћења земљишта за делатности које могу значајно да утичу на земљиште;
- наставити са редовним праћењем концентрација опасних и штетних материја у земљишту;
- није дозвољена интензивна употреба пестицида, хербицида и вештачких ђубрива на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе;
- контролисана примена агротехничких мера;
- подизање квалитета и безбедности пољопривредних производа, односно помоћ пољопривредним произвођачима да се оријентишу на органску производњу односно производњу здраве хране;
- смањена угроженост земљишта ерозијом извођењем антиерозионих радова и увођењем ефективних мера за контролу ерозије;
- при извођењу земљаних радова на ископу терена за уређење еколошког пункта, на коме је планирано формирање природног амфитеатра, морају се применити решења и мере која ће обезбедити услове за очување стабилности терена;
- материјал из ископа који се не употреби на предметној локацији, одвозити на унапред дефинисану локацију, уз прибављену сагласност надлежног органа;
- обавезно је извршити санацију или рекултивацију свих деградираних површина;
- успоставити организовано управљање свим врстама отпада, које могу настајати на планском подручју у складу са прописима који регулишу управљање отпадом;
- забрањено је депоновање или одлагање отпадних материја или било каквог отпада изван специјалних судова за посебне врсте отпада;
- рационално коришћење земљишта, постојећих прилазних и некатегорисаних путева и водити рачуна да се минимално узурпира и девастира постојеће обрадиво земљиште;
- обавезно је уважавање свих мера заштите од елементарних непогода и акцидентних ситуација.

4.4. ЗАШТИТА ПРИРОДЕ, БИОДИВЕРЗИТЕТА И ПЕЈЗАЖА, ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Заштита и очување природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности, као дела животне средине, остварује се усклађивањем активности, економских и стратешких развојних планова, програма и пројеката са одрживим коришћењем обновљивих и необновљивих ресурса и дугорочним очувањем природних екосистема и природне равнотеже. Према решењу 03 бр. 021-3482/2 од 05.12.2023. године, Завода за заштиту природе Србије, планско подручје се не налази унутар заштићеног подручја за које је спроведен поступак заштите. Подручје се налази у еколошки значајном подручју „Ћелије“ еколошке мреже Републике Србије.

Заштиту спроводити у складу са прописима:

- Закон о заштити природе (Сл. гласник РС, бр. 36/09, 88/10, 91/10, 14/16, 95/18-др.закон и 71/21);

- Закон о шумама (Сл. гласник РС, бр. 30/10, 93/12, 89/15 и 95/18 - др.закон);
- Правилник о критеријумима за издвајање типова станишта, о типовима станишта, осетљивим, угроженим, ретким и за заштиту приоритетним типовима станишта и о мерама заштите за њихово очување (Сл. гласник РС, бр. 35/10).

Мере заштите и очувања природе, биолошке и геолошке разноврсности:

Планирана намена површина и активне мере заштите односе се на очување и унапређење постојећих природних и полуприродних целина, функционално озелењавање простора уз поштовање прописане заступљености заштитних појасева и зелених површина и општих принципа пејзажно – архитектонског обликовања предела, а избор садног материјала прилагодити микроклиматским условима и еколошким захтевима уз примену аутохтоних врста.

Очување значајних и карактеристичних обележја предела очувањем постојећег зеленила и вредних врста дендрофлоре, формирање појаса заштитног зеленила и очување и уређење постојећих водених површина у ширем простору.

У заштитном појасу Државног пута IB реда формирати заштитно зеленило у складу са условима надлежног управљача.

Планирана намена усклађена је са плановима вишег реда (хијерархијска условљеност), установљене су зоне које су међусобно усаглашене у односу на успостављене заштитне појасеве и условљена растојања.

„У просторној организацији Града Крушевца, основни еколошки принципи су:

- Задржати, сачувати и штитити природно вредне и очуване екосистеме;
- Санитрати и ревитализовати деградирани и угрожене екосистеме и санитрати последице загађења;
- Усвајање најадекватнијег начина коришћења природних ресурса и простора са циљем очувања природних вредности и унапређења животне средине;
- Резервисати и чувати пределе и подручја која се из стратешких разлога не смеју загађивати и уништавати (извориште водоснабдевања „Ћелије“, заштитни појасеви...)“

Праћење промена стања животне средине обезбедиће се:

- постављањем метеоролошке и био-мониторинг станице у близини водоакумулације;
- контролом и праћењем свих осталих биотичких и абиотичких параметара значајних за процену и предвиђање стања животне средине и то:
 - ревитализованих земљишта;
 - контролом утицаја постојећих и планираних активности на подручју слива (саобраћај и др.) на квалитет животне средине;
 - контролом комуналних објеката, посебно постројења и објеката за прикупљање и пречишћавање отпадних комуналних и загађених атмосферских вода, као и одржавања комуналне хигијене; и
 - контролом и квантификавањем ерозионе продукције и проноса наноса, односно количине наноса који доспева до водоакумулације;
- у циљу очувања и унапређења биодиверзитета, планирати и реализовати зелене површине унутар планског подручја, уз њихово обавезно одржавање.

4.5. ЗАШТИТА ОД БУКЕ

Појава буке и вибрација на простору плана везана је за Државни пут IB реда који је у непосредном контакту са насељем. Такође извори буке који могу да повећају ниво буке изнад дозвољеног односе се на намену постојећих објеката у насељу Ћелије.

Емисија буке и вибрација прати све радове и делатност у оквиру насеља, које представља подручје руралног становања.

Како би негативни утицаји буке били сведени у границе прихватљивости, морају се поштовати смернице и мере превенције, спречавања и заштите од штетних ефеката буке по живот и здравље људи, у зонама непосредног утицаја и у окружењу.

У одређеној акустичној зони услед коришћења извора буке, или обављања делатности забрањено је емитовање буке изнад прописаних граничних вредности.

Заштита од буке на подручју Плана спроводи се у складу са прописима:

- Закон о заштити од буке у животној средини (Сл. гласник РС, бр. 96/21);
- Уредба о индикаторима буке, граничним вредностима, методама за оцењивање индикатора буке, узнемиравања и штетних ефеката буке у животној средини (Сл. гласник РС, бр. 75/10);
- Правилник о дозвољеном нивоу буке у животној средини (Сл. гласник РС, бр. 54/92);
- Правилник о методама мерења буке, садржини и обиму извештаја о мерењу буке (Службени гласник РС, бр. 139/22).

Мере заштите од буке:

- мере смањења и заштите од утицаја буке на деоници државног пута (дозвољени ниво буке износи 65 dB дању, а ноћу 55 dB), подразумевају подизање заштитних зелених појасева или конструкција различитих апсорпционих својстава (који умањују буку и за 1/3 у зависности од удаљености);
- планирано измештање трасе државног пута ван зона санитарне заштите и контрола буке коју емитују моторна возила у свакодневном саобраћају;
- обавезно је спровођење мера заштите од буке у складу са Законом којим се уређује интегрисано спречавање и контрола загађивања животне средине;
- избор зеленила мора бити прилагођен зонским и локацијским условима, у складу са пејзажним и еколошко-биолошким захтевима;
- мерење буке врше акредитоване институције, у складу са Законом и прописима.

4.6. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

Мере управљања отпадом дефинисане су на основу смерница за управљање отпадом, као и на основу процењене количине и карактеристика отпада који може бити генерисан на подручју Плана. Поступање са отпадом на подручју Плана заснован је на укључивању у систем управљања отпадом, а на основу Локалног плана управљања отпадом Града Крушевца и применом свих неопходних организационих и техничких мера, којима би се смањили потенцијални негативни утицаји на квалитет животне средине.

Управљање отпадом на подручју Плана мора бити део интегралног управљања отпадом и спроводити се у складу са прописима који регулишу ову област и прописима о циркуларној економији:

- Закон о управљању отпадом (Сл. гласник РС, бр. 36/09, 88/10, 14/16, 95/18 – др. закон и 35/23);
- Закон о амбалажи и амбалажном отпаду (Сл. гласник РС, бр. 36/09 и 95/18 – др. закон);

- Правилник о категоријама, испитивању и класификацији отпада (Сл. гласник РС бр. 56/10, 93/19, 39/21 и 65/2024).

У складу са наменом и активностима на планском подручју се може очекивати настајање различитих врста и категорија отпада (комуналног, амбалажног).

Мере управљања отпадом:

- наставити планско и организовано сакупљање, транспорт и одлагање комуналног отпада преко надлежног комуналног предузећа, у складу са Локалним планом управљања отпадом;
- месне заједнице и удружења грађана (риболовачка удружења, ловачка удружења и др) су дужна да доприносе одржавању чистоће у циљу заштите животне средине на јавним и другим површинама и да пружају помоћ надлежним органима и службеним лицима која су позвана да предузимају прописане мере у циљу одржавања чистоће;
- редовно пражњење контејнера и корпи и транспорт отпада са локација у складу са условима надлежног комуналног предузећа;
- комунални отпад на микролокацијама ће се прикупљати постављањем корпи за смеће на локацијама окупљања;
- опремање еколошких пунктова одговарајућим судовима за селективно прикупљање отпада;
- изношење смећа обавља надлежно комунално предузеће (ЈКП „Крушевац“) са локација где су постављени контејнери запремине 1,1м³ у складу са Програмом изношења смећа;
- стандард за сакупљање отпада (карактеристика комуналног отпада - кућно смеће) је суд - контејнер, запремине 1100л, габарита 1,37х1,45х1,45m. Апроксимативно, један контејнер се поставља на 800m² корисне површине (1000m² бруто површине за стационарну намену).

4.7. ЗАШТИТА ОД УДЕСА И УДЕСНИХ СИТУАЦИЈА

Превентивне мере заштите од експлозија, пожара и акцидентних ситуација подразумевају строгу примену прописа који регулишу рад са експлозивним материјама, запаљивим течностима и гасовима, као и начин њиховог складиштења, превоза и промета. Државни пут IB реда је у непосредном контакту са насељем, као и са акумулацијом Ћелије, тако да постоји велика опасност од удеса и акцидентних ситуација.

Превоз опасних и штетних материја врши се по правилу на деоницама државних путева првог и другог реда и то коридорима за теретни саобраћај, у зонама нижих густина насељености. На подручју Плана потенцијално постоји ризик и опасност од хемијског удеса, и може доћи до удеса већих размера (услед транспорта опасних материја на државном путу), тако да је од великог значаја спровођење превентивних мера и доношење планова поступања у случају удеса, акцидента или друге ванредне ситуације, као и формирањем добро организованог, оспособљеног и опремљеног система заштите и спасавања. Планске пропозиције развоја саобраћаја из ППППН слива акумулације „Ћелије“ подразумевају стварање услова за његово безбедно одвијање и потпуну функционалност, реализацијом потенцијалне обилазнице око акумулације „Ћелије“, по северном ободу слива, одвајањем од Државног пута IB реда код насеља Мало Гркљане, на улазу у подручје Просторног плана. Тиме је планирано измештање тешких теретних возила која врше транспорт опасних материја, даље од акваторије језера, што ће у великој мери допринети заштити животне средине.

Обавезне су мере превенције, спречавања, отклањања узрока, контроле и заштите од удеса и удесних ситуација, ради заштите живота и здравља људи, као и заштите животне средине.

Општа заштита од удеса и удесних ситуација на подручју плана спроводиће се у складу са важећим прописима:

- Закон о заштити од пожара (Сл. гласник РС, бр. 111/09, 20/15, 87/18 и 87/18 - др.закон);
- Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама (Сл. гласник РС, бр. 87/2018).

Мере заштите од удеса и удесних ситуација:

- кроз зону I акумулације (са мостом преко акумулације): због претње од хаварије возила и доспећа штетних материја са коловоза у језеро, на деоници пута преко моста успоставља се строг режим заштите, уређења и коришћења, који поред организационих и физичких мера против исклизнућа возила подразумева да се отпадне воде са коловозне траке захвате и одведу каналетом са унутрашње стране банкина и сабирним колекторима до планираног компактног постројења за пречишћавање отпадних вода у близини моста;
- кроз зону II акумулације: због претње од хаварије возила и доспећа штетних материја са коловоза у језеро (загађење нафтним дериватима, тешким металима), на овим деоницама путева успоставља се строг режим заштите, уређења и коришћења који дозвољава саобраћај моторних возила и теретни транспорт (цистерни са горивом, хемикалијама и расутих теретом) искључиво под пратњом и уз ограничење брзине; са одбојницима и повишеним ивичњацима пута за заштиту од могућих хаваријских исклизнућа возила, спречавање испирања коловоза изван банкина у правцу језера и одвођење отпадних вода до таложника (сепаратора);
- примена законске регулативе у циљу унапређења нивоа безбедности саобраћаја (спречити изградњу у оквиру заштитних појасева, поштовање саобраћајних прописа);
- у случају хаваријског изливања, просипања опасних и штетних материја као акцидента који се може јавити, потребно је одмах приступити санацији терена на локацији, а отпад настао санацијом паковати у непропусне посуде са поклопцем и поступати према одредбама Закона о управљању отпадом. Тако настао отпад се уступа овлашћеном оператеру који поседује дозволу за управљање опасним отпадом на даљи третман, уз обавезну евиденцију и пропратни документ о кретању отпада;
- сваку активност планирати и спроводити на начин који представља најмањи ризик по људско здравље и животну средину и применити најбоље расположиве и доступне технологије, технику и опрему;
- размотрити проблем акцидентних ситуација и дефинисати одговарајуће поступке и мере за заштиту људи и животне средине, превенцију акцидента и умањење негативних ефеката у случају истих.

4.8. ЈОНИЗУЈУЋЕ И НЕЈОНИЗУЈУЋЕ ЗРАЧЕЊЕ

Заштита од јонизујућих и нејонизујућих зрачења обухвата мере заштите здравља људи и заштите животне средине од штетног дејства зрачења, услове коришћења извора ових зрачења и представљају обавезне мере и услове коришћења и уређења простора.

Систематско испитивање и праћење нивоа нејонизујућих зрачења и вођење евиденције о изворима нејонизујућих зрачења и контрола степена излагања нејонизујућем зрачењу

у животної средини, као и обавезно информисање становништва о здравственим ефектима излагања нејонизујућим зрачењима.

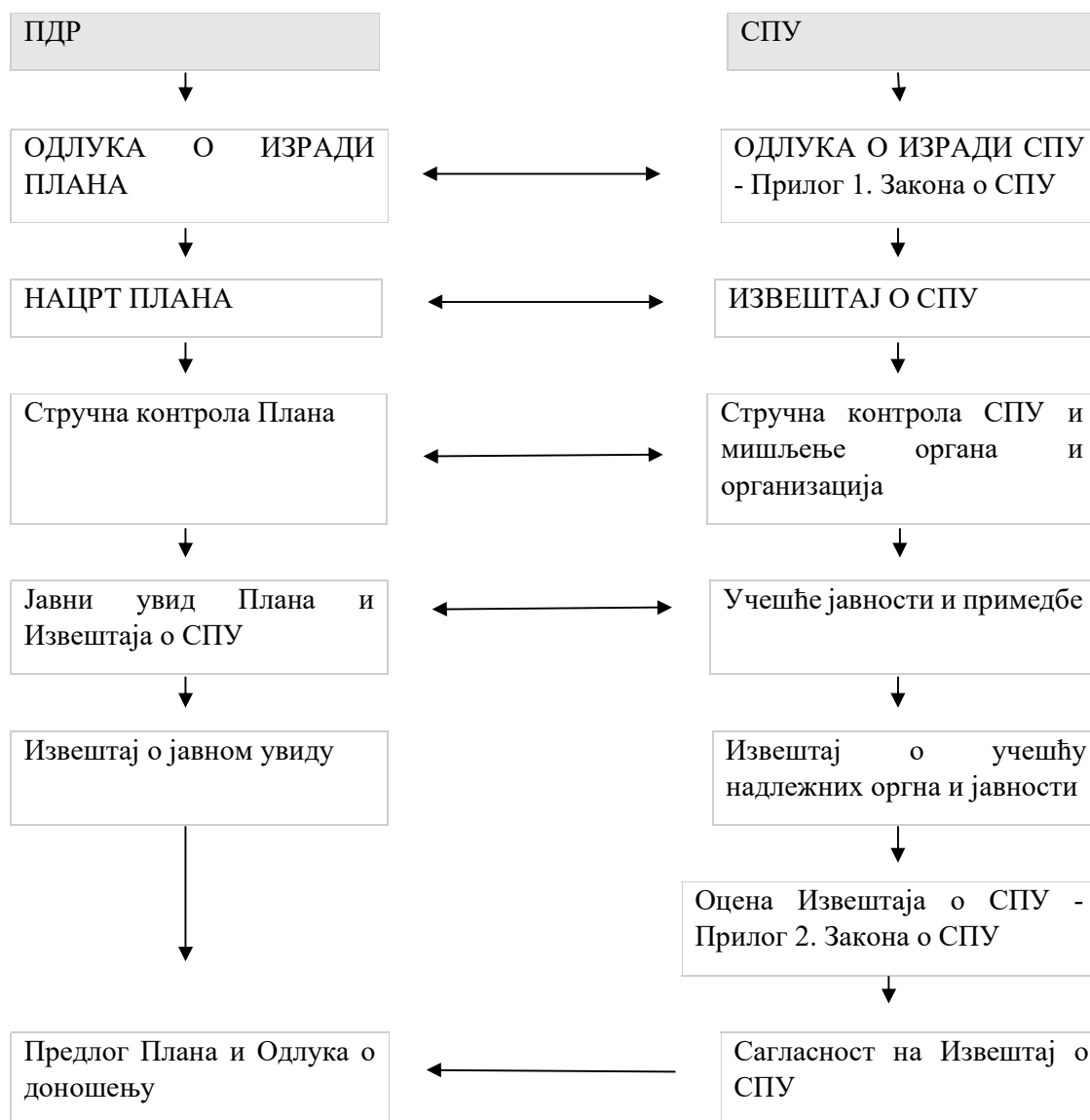
При реализацији објеката/уређаја извора нејонизујућег зрачења, потребно је покретање поступка процене утицаја на животну средину пред надлежним органом за заштиту животне средине о потреби израде Студије о процени утицаја на животну средину у складу са Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину („Сл. гласник РС“ бр.114/08).

5. ОДЛУКА НАДЛЕЖНОГ ОРГАНА ДОНЕТА У ПОСТУПКУ ГЛАВНЕ ОЦЕНЕ ПРИХВАТЉИВОСТИ

Члан 26. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину дефинише учешће заинтересованих органа и организација, који могу да дају своје мишљење у року од 30 дана. Пре упућивања захтева за добијање сагласности на извештај о стратешкој процени, орган надлежан за припрему плана обавезно обезбеђује учешће јавности у разматрању извештаја о стратешкој процени и нацрта плана (члан 27). Орган надлежан за припрему плана обавештава јавност о начину, месту и роковима увида у садржину извештаја и нацрта плана и достављања мишљења, као и времену и месту одржавања јавне расправе. Обавештавање јавности врши се путем јавног позива који се објављује у најмање једним штампаним дневним новинама и на интернет страници органа надлежног за припрему плана. Учешће надлежних органа и организација обезбеђује се писменим путем и путем презентација и консултација у свим фазама израде и разматрања стратешке процене.

Учешће заинтересоване јавности и невладиних организација обезбеђује се путем средстава јавног информисања и у оквиру јавног излагања плана.

Орган надлежан за припрему плана израђује извештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности који садржи мишљења о СПУ, као и мишљења и примедбе достављене и изјављене у поступку јавног увида и јавне расправе о плану. Орган надлежан за припрему плана доставља органу надлежном за послове заштите животне средине на сагласност извештај о стратешкој процени заједно са нацртом плана и извештајем о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности. Оцењивање се врши према критеријумима из Прилога II Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину. Орган надлежан за послове заштите животне средине на основу оцено даје сагласност или одбија да да сагласност на извештај о стратешкој процени, у року од 30 дана од дана пријема извештаја од органа надлежног за припрему плана.

Шема поступка одлучивања о СПУ**6. СМЕРНИЦЕ ЗА ДАЉУ РАЗРАДУ И СПРОВОЂЕЊЕ**

Еколошка валоризација, процена планских решења и процењени утицаји на капацитет животне средине, представљају основ за вредновање простора насеља Ћелије и предлог мера заштите животне средине у циљу даљег одрживог развоја.

Предметни план се спроводи непосредно издавањем локацијских услова или урбанистичко – техничким документима, тако да је обавезујућа смерница Стратешке процене за нижи хијерархијски ниво обавеза носиоца пројекта да се у поступку прибављања локацијских услова и дозволе, код надлежног органа за послове заштите животне средине обрати захтевом за **одлучивање о потреби процене утицаја на животну средину и изради Студије процене утицаја**, у складу са Уредбом о Листи пројеката за које је обавезна и Листи пројеката за које се може захтевати израда студије процене утицаја пројекта на животну средину.

7. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Реализација планских решења по правилу доводи до одређених промена у простору, а тиме и животној средини. Ради праћења промена на подручју плана, неопходно је вршити континуирана мерења и испитивања стања животне средине, како би се омогућила адекватна евалуација и оцена стања и примениле одговарајуће мере заштите појединих елемената животне средине и заштите здравља људи, природних и створених вредности на подручју Плана.

Циљеви мониторинга стања животне средине на подручју Плана за предметно насељено место:

- заштита здравља људи,
- заштита подземних и површинских вода,
- очување околног пољопривредног и шумског земљишта,
- заштита ваздуха,
- стварање услова за квантитативну оцену стања на основу резултата мерења.

Успостављање система мониторинга један је од приоритетних задатака како би се предложене мере заштите животне средине у Плану и постављени циљеви Стратешке процене могли успешно контролисати и пратити у оквиру плана и насељеног места.

Град Крушевац доноси и финансира Програм праћења стања животне средине, на одабраним локацијама и успостављеним мерним местима, који обухвата:

- праћење квалитета ваздуха,
- праћење квалитета површинских вода,
- праћење квалитета земљишта,
- праћење нивоа буке у градској средини.

7.1. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Резултати еколошког мониторинга се користе у циљу контроле поштовања планских решења, задатих урбанистичких параметара и предложених мера при реализацији плана и извођењу планираних активности, као и оцене ефикасности пројектом предвиђених мера заштите. Сви подаци, прикупљени у процесу еколошког мониторинга, заједнички и у поређењу са резултатима инжењерских истраживања, користе се за процену интензитета утицаја на различите компоненте природне средине и њихове промене.

Мониторинг квалитета површинских и подземних вода - у циљу праћења стања загађености вода, врши се систематско испитивање квалитета површинских и подземних вода, преко акредитованих институција. Праћење квалитета отпадних вода врши се на местима излива у реципијент и то пре мешања отпадних вода са водама реципијента, а у складу са Правилником о начину и условима за мерење количине и испитивање квалитета отпадних вода и садржини извештаја о извршеним мерењима (Службени гласник РС, бр. 18/2024).

Мониторинг квалитета ваздуха врши се у циљу утврђивања концентрација загађујућих материја у ваздуху. На основу извршених анализа утврђује се стање на основу кога се предузимају одговарајуће мере заштите ваздуха. Мерна места за праћење квалитета ваздуха од значаја за подручје Плана детаљне регулације организовати тако да представљају релевантне тачке. Мониторинг квалитета ваздуха вршиће се у складу са Законом о заштити ваздуха (Службени гласник РС, бр. 36/2009, 10/2013 и 26/2021 - др.закон) и релевантних подзаконских аката. Уколико дође до повећаних концентрација загађујућих материја (SO₂, NO_x, CO₂, чађ, суспендоване честице итд.) потребно је

благовремено обавестити надлежне органе, како би се примениле додатне мере заштите животне средине.

Мониторинг квалитета земљишта обухвата праћење промена у морфологији и физичким карактеристикама терена које могу представљати предуслов за настанак ерозије и клизишта, као и праћење стања загађености на локацијама које су изложене потенцијалној контаминацији, у складу са карактеристикама насељеног места. У циљу утврђивања количина опасних и штетних материја у земљишту, врши се испитивање у складу са Правилником о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама њиховог испитивања (Службени гласник РС, бр. 23/94).

Мониторинг нивоа буке је потребно вршити у зони најближих стамбених објеката и значајнијим укрштајима, где је и утицај буке највећи. Ниво буке у животној средини се контролише систематским мерењем буке у оквиру Програма који спроводи локална самоуправа. Мониторинг буке врше овлашћене институције, у складу са Законом о заштити од буке у животној средини (Сл. гласник РС бр. 96/21) и важећим прописима.

Мониторинг отпада има за циљ праћење, контролу и управљање свим врстама и категоријама отпада у границама плана, према локалном Плану управљања отпадом, у складу са Законом о управљању отпадом (Сл. гласник РС, бр. 36/09, 88/10, 14/16, 95/18 - др.закон и 35/23) и другим прописима управљања отпадом.

7.2. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА

Стратешка процена утицаја на животну средину представља механизам којим се обезбеђује одрживо коришћење простора и заштита животне средине, у току припреме докумената и којим се усмерава планирани развој и имплементација плана. Процена утицаја стратешког карактера је поступак који обезбеђује сагледавање планских решења предметног документа са аспекта заштите животне средине и даје предлог општих услова коришћења простора и одговарајућих мера, којима ће заштита животне средине бити остварена на оптималан, прихватљив и рационалан начин.

Поступак СПУ Плана на животну средину, спроводи се у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину (Сл. гласник РС, бр. 94/2024) и Законом о планирању и изградњи (Сл. гласник РС, бр. 72/09, 81/09, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13, 50/13, 98/13, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 31/19, 37/19, 52/21 и 62/23):

- надлежни орган задужен за припрему плана је у обавези да органу надлежном за заштиту животне средине и заинтересованим органима и организацијама, достави на мишљење Извештај о стратешкој процени утицаја плана на животну средину;
- надлежни орган задужен за припрему плана је у обавези да, пре упућивања захтева за добијање сагласности на Извештај о стратешкој процени, обезбеди учешће јавности у разматрању Извештаја о стратешкој процени;
- надлежни орган задужен за припрему плана обавештава јавност о начину и роковима увида у Извештај о стратешкој процени, времену и месту одржавања јавне расправе и начину достављања мишљења;
- надлежни орган задужен за припрему плана израђује Извештај о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности са свим мишљењима изјављеним у току јавног увида и јавне расправе о плану и Извештају о стратешкој процени;
- надлежни орган задужен за припрему плана, органу надлежном за послове заштите животне средине доставља Извештај о стратешкој процени са Извештајем о учешћу заинтересованих органа, организација и јавности;

- надлежни орган за послове заштите животне средине врши оцену Извештаја о стратешкој процени, на основу прописаних критеријума и даје сагласност на Извештај о стратешкој процени;
- по добијању сагласности на Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину, надлежни орган упућује План у даљу процедуру усвајања;
- надлежни орган за послове заштите животне средине дужан је да омогући доступност информација о животној средини.

7.3. ОБАВЕЗЕ НОСИОЦА ПЛАНИРАНИХ ПРОЈЕКТА

Носиоци планираних пројеката, по усвајању плана и у поступку исходавања информације о локацији и локацијске дозволе, у обавези су да покрену поступак код надлежног органа за одлучивање о изради Студије процене утицаја на животну средину за пројекте који представљају значајнији извор загађивања животне средине, у складу са Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину (Службени гласник РС бр. 114/08).

На основу Решења да је потребна процена утицаја на животну средину и израда Студије о процени утицаја на животну средину, или да није потребна процена утицаја на животну средину, носиоци пројеката су дужни да испоштују процедуру на овом хијерархијском нивоу.

Носиоци планираних пројеката дужни су да примене и поштују све мере превенције, спречавања, контроле, заштите и мониторинга животне средине прописане у процедури процене утицаја.

Надлежни орган задужен за инспекцијске послове дужан је да врши инспекцијски надзор и контролу над спровођењем мера заштите животне средине.

7.4. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

Уколико у било којој фази имплементације, дође до појаве утицаја који су непредвиђени или неочекивани, а могу да имају негативне ефекте на спровођење Плана и појединих пројекта на животну средину, неопходно је поступак Стратешке процене утицаја поновити.

8. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СПУ

Непостојање јединствене методологије за израду ове врсте процене утицаја је захтевао посебан напор како би се извршила анализа, процена и вредновање планских решења у контексту заштите животне средине и применио модел адекватан изради стратешког документа за заштиту животне средине.

Поред тога, значајан проблем представљала је чињеница да у нашим условима не постоји информациони систем о животној средини, али ни о простору уопште, као ни систем показатеља (индикатора) за оцену стања животне средине примерен процесу планирања.

Слична је ситуација и са критеријумима за вредновање изабраних показатеља. Из тог разлога је опредељење било за избором индикатора из основног сета индикатора одрживог развоја УН, који су засновани на принципу идентификовања "узрока" и "последица" негативних промена у простору, на основу чега се дефинише "одговор" којим треба минимизирати негативне последице на начин да капацитет простора не буде оптерећен.

За израду Извештаја коришћени су прикупљени расположиви подаци о стању животне средине, услови надлежних институција и подаци који су у том контексту презентовани у оквиру ППППН слива акумулације „Ћелије“ и Извештају о стратешкој процени утицаја ППППН слива акумулације „Ћелије“ на животну средину.

Коришћен је основни методолошки приступ израде стратешке процене према прописаним критеријумима у процени могућих значајних утицаја Плана на животну средину, као и поступак и садржај стратешке процене утицаја на животну средину и Извештаја о СПУ дефинисан је Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину (Сл. гласник РС, бр. 94/2024). За поступак СПУ и израду Извештаја о стратешкој процени на животну средину предметног плана, коришћена је општа методологија процене животне средине са одабраним елементима еколошког вредновања, за просторни развој, применом моделовања, што обухвата:

- прикупљање информација и података о простору и животној средини,
- вредновање стања према могућим, очекиваним и процењеним утицајима,
- приказ и процена утицаја предложених варијантних решења,
- дефинисање мера заштите животне средине и програма мониторинга,
- интеграција и имплементација смерница стратешке процене утицаја у План.

Примењена методологија је заснована на вредновању животне средине у обухвату плана и процени стања локалног и глобалног значаја, а стратешка процена утицаја на животну средину плана извршена је према значајним утицајима на: природне и створне вредности и карактеристике значајне за планско подручје, што је интегрисано у планска решења.

Извештај о Стратешкој процени може се изјаснити о томе зашто поједина питања из области заштите животне средине нису била меродавна за разматрање. У конкретном случају као таква питања оцењени су:

- Планом нису предвиђене активности које проузрокују озбиљна загађења као што то проузрокују нпр. делатности из области тешке и базне хемијске индустрије: индустрија везана за рударство и експлоатацију нафте, базна хемијска индустрија, енергетска постројења.
- Могући негативни утицаји на животну средину, када је у питању просторна димензија, нису прекограничне природе. Самим тим, стратешка процена утицаја није разрађивала прекограничне стандарде квалитета животне средине.
- С обзиром да садашња и очекивана продукција CO₂ и других гасова са ефектом стаклене баште, или са утицајем на озонски омотач, на планском подручју није меродавна у негативном или позитивном смислу са становишта обавеза које наша земља има у односу на одговарајуће, релевантне међународне споразуме у вези климатских промена и заштите озонског омотача.
- Утицај постојећих и планом предвиђених објеката који су извор јонизујућег зрачења није идентификован као значајан на нивоу овог плана и Стратешке процене. Нејонизујуће зрачење није мерено на предметном подручју, али се претпоставља да не превазилази границе дозвољених вредности.
- С обзиром на планиране намене, нису разматрани утицаји који на планиране објекте и активности по природи намене и техничко-технолошким карактеристикама не могу утицати.

Полазни критеријуми за одређивање могућих карактеристика утицаја су: просторни обухват утицаја, вероватноћа појаве, интензитет, сложеност и реверзибилност потенцијално негативних утицаја, трајање, учесталост и могућност понављања утицаја, као и могућност међусобног заједничког деловања различитих утицаја и синергија.

Стратешка процена утицаја се ради на основу Одлуке о изради Плана детаљне регулације и то у фази израде Нацрта плана, како би се извршило вредновање могућих варијантних решења и избор најбоље понуђене варијанте, са аспекта заштите животне средине у границама плана, очувања здравља становништва, заштите природних вредности, еколошких капацитета и природних и предеоних вредности подручја. Тешкоће у процесу израде СПУ плана нису битно утицале на ток и поступак процене утицаја планских решења предметног плана на животну средину.

У складу са Законом о планирању и изградњи, донета је Одлука о изради Плана детаљне регулације, а у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину донета је Одлука о изради Стратешке процене утицаја на животну средину предметног Плана, којом је утврђена обавеза израде Стратешке процене утицаја плана на животну средину и Извештаја о стратешкој процени утицаја плана на животну средину.

У поступку одлучивања о изради плана и првој фази процедуре израде плана, обављена је консултација са надлежним институцијама и прибављени су услови овлашћених предузећа и органа и мишљење надлежног органа за послове животне средине. Процес процене утицаја стратешког карактера је започет у фази израде Нацрта плана, који подлеже стручној контроли Комисије за планове Града Крушевца, а процес процене утицаја планских решења на животну средину је текао паралелно са израдом Нацрта плана.

9. ОПИС РАЗЛОГА ОДЛУЧУЈУЋИХ ЗА ИЗБОР ДАТОГ ПЛАНА СА АСПЕКТА РАЗМАТРАНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЕШЕЊА

Избор повољније варијанте врши се на основу анализе свих позитивно и негативно оцењених ефеката сваког сектора плана из табела за оцењивање варијанти.

Могући позитивни и негативни ефекти варијанти плана показују следеће:

- У варијанти да се просторни план не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти у готово свакој области и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја. Идентификовано је да неспровођење плана у појединим областима неће имплицирати никакве промене, а с обзиром на негативне трендове (сценарије развоја) који постоје у тим областима, и ово задржавање у постојећем стању може се квалификовати као негативан утицај;
- У варијанти да се просторни план имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у свакој области, који отклањају већину негативних тенденција у развоју посматране локације до којих би дошло уколико се план не би имплементирао. Реализација планских решења доводи искључиво до позитивних ефеката заштите животне средине, применом прописаних мера.

Законом о стратешкој процени утврђена је обавеза дефинисања програма праћења стања животне средине у току спровођења плана или програма за који се Стратешка процена ради.

10. НЕТЕХНИЧКИ РЕЗИМЕ ИНФОРМАЦИЈА

Нетехнички резиме информација прописан је Директивом 2001/42/ЕЗ Европског парламента и Савета и представља сажетак информација датих у свим претходним поглављима. Нетехнички резиме служи да јавност и други заинтересовани субјекти, који немају техничка или стручна знања о поступку стратешке процене утицаја на животну

средину, могу разумети најважније резултате изведене из извештаја о стратешкој процени. Информације се саопштавају на начин који је разумљив и приступачан.

Извештај о стратешкој процени утицаја Плана на животну средину чини саставни део планског документа, и представља:

- приказ утицаја планиране намене и стања животне средине у обухвату плана;
- основ за примену мера превенције и спречавања негативних утицаја, план мониторинга животне средине;
- обавезну примену мера заштите животне средине у поступку имплементације плана.

Вишедеценијска потреба заштите акумулације Ћелије, истоименог насеља и животне средине, као и обавеза из плана вишег реда, условиле су израду Плана детаљне регулације. Спровођењем поступка стратешке процене утицаја на животну средину идентификовани су главни проблеми на планском подручју и заједно са циљевима који из њих проистичу, интегрисани су у План.

Конфликти се јављају у зони I и зони II акумулације, пре свега неадекватним системом одвођења и третмана отпадних вода у руралном подручју.

Додатни проблеми и конфликти на простору у обухвату плана односе се и на:

- нереализован систем санитарне заштите акумулације,
- индикације процеса еутрофикације у акумулацији,
- непотпуно комунално опремање и уређење простора.

Процењени су потенцијални утицаји планираних намена и ефекти на животну средину. Значај утицаја спровођења плана на животну средину огледа се у позитивним променама које подразумевају здравију и ефикаснију животну средину.

Предлог мера предвиђених за спречавање негативних утицаја на животну средину дефинише се на основу анализе постојећег стања природних и створених вредности, капацитета животне средине, планираних садржаја и идентификације могућих извора загађења на подручју плана и ширем окружењу. Мере заштите имају за циљ да утицаје на животну средину у оквиру планског подручја сведу у оквире граница прихватљивости, са циљем спречавања угрожавања животне средине и здравља људи, а неки од примера су:

- Уклањање свих дивљих депонија и забрана неконтролисаног депоновања свих врста отпада;
- Повећање енергетске ефикасности и повећање степена коришћења еколошки прихватљивих извора енергије;
- Употреба искључиво водонепропусних септичких јама, као прелазно решење до изградње канализационе мреже.

Спровођење мера предвиђених за спречавање негативних утицаја на животну средину одвијаће се примарно кроз издавање локацијских услова, као и уређењем, опремањем и заштитом на локалном нивоу, уз сарадњу са надлежним органима и институцијама. Мере заштите планског подручја имају за циљ да утицаје на животну средину сведу у оквире прихватљивости и превентивно минимизирају утицаје који нарушавају стање животне средине и здравље људи.

Стратешком проценом утицаја Плана на животну средину разматрана су два могућа варијантна решења, како би се извршило поређење и вредновање за избор повољније понуђене варијанте са аспекта заштите простора и животне средине:

- Варијанта 1 – да се план не усвоји и даља непланска изградња,
- Варијанта 2 – да се план усвоји и имплементирају планска решења.

Еколошки прихватљивије решење је оно које омогућава планско и рационално коришћење простора, поштовање основних начела одрживог развоја и примену мера за минимизирање негативних утицаја у простору.

Ради праћења промена на подручју плана, неопходно је вршити континуирана мерења и испитивања стања животне средине, како би се примениле одговарајуће мере заштите појединих елемената животне средине и заштите здравља људи на подручју Плана.

Циљеви мониторинга стања животне средине на подручју Плана за предметно насељено место:

- заштита здравља људи,
- заштита подземних и површинских вода,
- очување околног пољопривредног и шумског земљишта,
- заштита ваздуха,
- стварање услова за квантитативну оцену стања на основу резултата мерења.

У процес одлучивања укључена је јавност и заинтересоване институције, а добијени резултати су укључени у Извештај о стратешкој процени утицаја плана.

На основу вредновања Нацрта Плана детаљне регулације „Ћелије“ процењује се да планиране намене и имплементација планских решења уз поштовање и примену предложених мера, неће импликовати неповољне, еколошки неприхватљиве ефекте по природне вредности и животну средину, који се не могу контролисати.

Извештај о Стратешкој процени утицаја плана на животну средину представља саставни део плана, а прописани услови и мере заштите животне средине су саставни део локацијских услова за изградњу, односно услов спровођења Плана.

Извештај о стратешкој процени утицаја плана на животну средину, пре јавног увида и јавне презентације, подлеже стручној контроли Комисије органа надлежног за послове заштите животне средине Града Крушевца.

Извештај о СПУ садржи текстуални део и графички прилог бр. 1. Еколошка валоризација простора, уз напомену да је графички прилог израђен на основу приказа намене површина из графичког дела предметног плана.

Извештај о стратешкој процени утицаја плана на животну средину је саставни део предметног плана, као прилог документационе основе плана.

Документација:

Одлука о изради ПДР „Насеље Ћелије“ (Службени лист града Крушевца, бр. 4/2023)

Одлука о приступању изради Стратешке процене утицаја ПДР „Насеље Ћелије“ (Службени лист града Крушевца, бр. 4/2023).

Претходни услови:

Јавно предузеће Путеви Србије, Београд, бр. 953-20148/23-1 од 31.10.2023.

ЈКП „Водовод Крушевац“, бр. 4151 од 27.09.2023.

Електродистрибуција Србије, Огранак Крушевац, бр. 2540400-Д0911-420130/2 од 26.09.2023.

Телеком Србија, предузеће за телекомуникације, Служба за планирање и изградњу мреже Крагујевац бр. 412809/2-2023 од 28.09.2023.

Јавно комунално предузеће ЈКП Градска топлана, Крушевац бр. 2976 од 12.03.2024.

Завод за заштиту природе Србије, Нови Београд, 03 бр. 021-3482/2 од 05.12.2023.

Министарство унутрашњих послова РС, Сектор за ванредне ситуације, Одељење у Крушевцу 07.17.1 број: 217-30/24 од 10.01.2024.

Министарство одбране, сектор за инфраструктуру и услуге стандарда, управа за инфраструктуру бр. 16077-2 од 04.10.2023.

Јавно предузеће за урбанизам и пројектовање Крушевац, бр. II – 2796 од 29.09.2023.

Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе“ Београд, Водопривредни центар „Морава“ Ниш, бр. 684/1, ДР(23-684/16.01.2024 год.) од 18.01.2024.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, бр. 000249943 2023 14840 007 000 000 001 од 20.10.2023.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Републичка дирекција за воде, бр. 000332604 2023 14843 001 001 325 010 од 01.11.2023.

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА УРБАНИЗАМ И
ПРОЈЕКТОВАЊЕ КРУШЕВАЦ